

WYMAGANIA EDUKACYNE

HISTORIA, KL. IV

WYMAGANIA	
PODSTAWOWE	PONADPODSTAWOWE
<p style="text-align: center; margin: 0;">KLASA IV</p> <ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>współczesność, przeszłość, historia, historycy, legenda, baśń</i> • rozróżnia przeszłość od współczesności, fikcję (np. baśń) od rzeczywistości historycznej • potrafi krótko scharakteryzować, czym zajmują się historycy • poprawnie posługuje się terminami: <i>dzieje, archeologia, źródła pisane, źródła materialne</i> • rozróżnia pracę historyków i archeologów • potrafi podać przykłady postaci legendarnych i historycznych • wyjaśnia, czym są przyczyny i skutki • dokonuje podstawowego podziału źródeł historycznych • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>ojczyzna, patriotyzm</i> • podaje przykłady świąt rodzinnych, pamiątek rodzinnych • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: państwo, region, naród • wskazuje na mapie państwo polskie i jego granice • zna poprawną nazwę państwa polskiego • przy pomocy nauczyciela używa terminów chronologicznych (<i>data, tysiąclecie, wiek</i>) • umieszcza daty na osi czasu • przy pomocy nauczyciela określa, w którym wieku miało miejsce dane wydarzenie • poprawnie wskazuje wydarzenie wcześniejsze w czasach p.n.e. • oblicza upływ czasu między wydarzeniami w ramach jednej ery poprawnie posługuje się 	<p style="text-align: center; margin: 0;">KLASA IV</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje pracę historyków i archeologów • wskazuje różne przykłady źródeł pisanych i niepisanych • omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów • wskazuje pozapodręcznikowe przykłady różnych kategorii źródeł historycznych • przedstawia różne efekty pracy naukowców zajmujących się przeszłością • przedstawia nowoczesne metody badania życia ludzi w przeszłości • ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych • wyjaśnia, czym jest genealogia • wskazuje na mapie Polski własną miejscowość, region, województwo i jego stolicę • podaje przykłady regionalnych tradycji • charakteryzuje własną „małą ojczyznę” na tle innych regionów oraz lokalne przykłady instytucji dbających o regionalną kulturę i historię • tworzy przewodnik po własnej miejscowości i regionie • charakteryzuje inne regiony państwa polskiego • wyjaśnia znaczenie dbałości o tradycję regionalną • wskazuje wybitne postaci w dziejach regionu • wskazuje Polskę na mapie świata oraz główne krainy historyczno-geograficzne Polski, największe miasta • rozróżnia pojęcia naród i społeczeństwo • przedstawia genezę najważniejszych

<p>terminami: chronologia, okres p.n.e. i n.e</p> <ul style="list-style-type: none"> • zamienia cyfry arabskie na rzymskie • porządkuje fakty i epoki historyczne oraz umieszcza je w czasie (era, stulecie) • samodzielnie przyporządkowuje wydarzenia stuleciom • oblicza upływ czasu między wydarzeniami, w tym na przełomie obu er • poprawnie posługuje się terminami: <i>tradycja, drzewo genealogiczne, „mała ojczyzna”</i> • przygotowuje drzewo genealogiczne najbliższej rodziny • wyjaśnia, czym jest patriotym • podaje przykłady postaw i zachowań patriotycznych • poprawnie posługuje się terminami: <i>legenda, symbol, róża wiatrów</i> • przygotowuje proste plany miejscowe • objaśnia symbole legendy mapy • odczytuje z mapy podstawowe informacje • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mapa, plan</i> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>plemię, Słowianie, społeczeństwo, symbole narodowe, Polonia</i> • przedstawia polskie symbole narodowe, najważniejsze święta państwowe • wskazuje na mapie stolicę państwa • wie, kto był pierwszym historycznym władcą Polski • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie</i> • opisuje wygląd grodu średniowiecznego • wie, że Bolesław Chrobry był pierwszym królem Polski poprawnie posługuje się terminami: <i>misja, relikwie</i> • zna wydarzenia związane z datami: 1000, 1025 	<p>świąt państwowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przykłady instytucji dbających o dziedzictwo narodowe • opisuje właściwy sposób zachowania względem symboli narodowych • wskazuje na mapie świata największe zbiorowości Polonii • wyjaśnia, dlaczego należy szanować inne tradycje narodowe • przedstawia konsekwencje przynależności Polski do UE • omawia genezę polskich symboli narodowych • wyjaśnia pojęcia: <i>emigracja, uchodźcy</i> • podaje cezury czasowe epok historycznych • charakteryzuje główne epoki historyczne • podaje przykłady innych rachub mierzenia czasu • wyjaśnia okoliczności ustanowienia roku 1 i podziału na dwie ery • wyjaśnia różnicę między kalendarzem juliańskim i gregoriańskim • przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: <i>początek, środek, koniec stulecia; półwiecze; przełom wieków</i> • przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych • przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: <i>początek, środek, koniec stulecia; półwiecze; przełom wieków</i> • przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych • wyjaśnia, czym jest kartografia, skala mapy • rozróżnia mapę geograficzną, polityczną, historyczną • interpretuje i wyciąga wnioski z mapy • wyjaśnia zasadę działania i rolę GPS-u we współczesnej lokalizacji przestrzennej • potrafi wyjaśnić okoliczności zawarcia małżeństwa z Dobrawą oraz
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postać św. Wojciecha • opisuje wygląd i uzbrojenie woja z drużyny książęcej • wyjaśnia, dlaczego historycy nadali królowi Kazimierzowi przydomek „Wielki” • opisuje wygląd średniowiecznego zamku • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>Jagiellonowie, uniwersytet, dynastia, ucztu u Wierzyńka, unia</i> • wie, kim był Władysław Jagiełło • wskazuje na mapie państwo polskie oraz obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego • zna wydarzenia związane z datami: 1364, 1370 • wyjaśnia powiedzenie: Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną • zna wydarzenia związane z datami: 1385, 1410 • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: rycerz, miecz, herb • opisuje wygląd i cechy rycerza • poprawnie posługuje się terminami: giermek, kopia, kodeks honorowy • charakteryzuje postać Zawiszy Czarnego • wyjaśnia powiedzenie: polegać jak na Zawiszy • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: astronom, obserwacje • wie, kim był Mikołaj Kopernik • poprawnie posługuje się terminami: astronomia, diecezja, ekonomia • wyjaśnia powiedzenie: wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: szlachta kanclerz, hetman, akademia, • określa epokę, w której żył Jan Zamoyski, charakteryzuje postać • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: potop szwedzki, husaria i jej uzbrojenie, Jasna Góra, potop szwedzki, wielki 	<p>przyjęcia chrztu przez Mieszka</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia legendarnych protoplastów Mieszka • przedstawia najważniejsze konsekwencje przyjęcia chrztu • lokalizuje na mapie Gniezno, Poznań oraz inne główne grody w państwie Mieszka I • opisuje bitwę pod Cedynią • charakteryzuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla państwa polskiego • – omawia dokument <i>Dagome iudex</i> • zna wydarzenia związane z datami: 997, 1002–1018 • opisuje przebieg misji św. Wojciecha do Prusów • przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego • wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego • wyjaśnia znaczenie wizyty Ottona III w Gnieźnie dla państwa polskiego • wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego • ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego • wymienia główne reformy Kazimierza Wielkiego, znaczenie utworzenia Akademii Krakowskiej • wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski za panowania Kazimierza Wielkiego • charakteryzuje oraz ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną prowadzoną przez Kazimierza Wielkiego • argumentuje, dlaczego Kazimierz Wielki stał się wzorem dobrego władcy • porównuje politykę prowadzoną przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego • opisuje sytuację związaną z objęciem tronu polskiego po wygaśnięciu dynastii Piastów, okoliczności zawiązania unii polsko-litewskiej • wymienia postanowienia unii w
---	---

<p>wezyr, odsiecz</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna wydarzenia związane z datami: 1655–1660, 1683 • wskazuje na mapie granice Rzeczypospolitej oraz jej sąsiadów • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: rozbiory i państwa , powstanie kościuszkowskie, konstytucja, kosynierzy • zna wydarzenia związane z datami: 3 maja 1791 r., 1794, 1795, 1797 • charakteryzuje postać i dokonania Tadeusza Kościuszki • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: hymn państwowy • zna nazwisko autora hymnu państwowego i objaśnia znaczenie 1 zwrotki • poprawnie posługuje się terminami: emigracja, legiony • charakteryzuje postaci oraz dokonania gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: zabory, zabór rosyjski, wojna partyzancka • charakteryzuje taktykę walki partyzanckiej • poprawnie posługuje się terminami: działalność konspiracyjna, branka, dyktator, zesłanie • zna wydarzenia związane z datami: 1863–1864 • pokazuje na mapie zasięg zaboru rosyjskiego • charakteryzuje postać i dokonania Romualda Traugutta • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: tajne nauczanie, laureat, Nagroda Nobla, Uniwersytet Latający • charakteryzuje, na czym polegało tajne nauczanie • charakteryzuje postać Marii Skłodowskiej-Curie i jej dokonania • wskazuje na mapie obszar II RP • wie, kiedy i z jakiej okazji 	<p>Krewie</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zagrożenie ze strony zakonu krzyżackiego dla obu państw • charakteryzuje rycerski kodeks honorowy • przedstawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim • opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem • wyjaśnia, czym zajmuje się heraldyka, charakter obyczajowości i kultury rycerskiej • przedstawia postanowienie pokoju toruńskiego oraz skutki bitwy pod Grunwaldem • podaje przykłady różnych herbów • wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik oraz gdzie znajduje się jego grobowiec • przedstawia poglądy na temat Ziemi i Układu Słonecznego przed odkryciem Kopernika • przedstawia inne dokonania i zainteresowania Mikołaja Kopernika • wyjaśnia, czym jest nauka i jakie cechy musi spełniać wiedza naukowa • opisuje, w jaki sposób zrekonstruowano wygląd Mikołaja Kopernika • poprawnie posługuje się terminem: układ heliocentryczny • wyjaśnia, dlaczego najważniejsze dzieło Kopernika zostało potępione przez Kościół • zna królów Polski: Stefana Batorego i Zygmunta II Augusta • charakteryzuje zabudowę i układ Zamościa , wskazuje na mapie • wyjaśnia słowa Zamoyskiego: <i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i> • wyjaśnia różnice między monarchią dynastyczną a elekcyjną • przedstawia zagrożenia dla państwa polskiego wynikające z systemu wolnej elekcja • wyjaśnia, jakie cechy powinien mieć mąż stanu • charakteryzuje Zamość, jako przykład
---	---

<p>obchodzimy święto państwowe w dniu 11 listopada</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: I wojna światowa, Naczelnik Państwa • zna wydarzenia związane z datami: 1914–1918; 11 listopada 1918 r., 15 sierpnia 1920 r. • charakteryzuje postać Józefa Piłsudskiego • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: port, przemysł, minister, bezrobocie • wskazuje na mapie Polski Gdynię • posługuje się terminami: eksport, import, okręg przemysłowy • charakteryzuje postać Eugeniusza Kwiatkowskiego • wskazuje na mapie obszar COP • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: okupacja • wie, kiedy i gdzie wybuchła II wojna światowa • poprawnie posługuje się terminami: łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi • zna wydarzenia związane z datami: 1 września 1939 r., 1 sierpnia 1944 r. • charakteryzuje postaci Zośki, Alka i Rudego • przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: obozy koncentracyjne • opisuje politykę Niemiec wobec ludności żydowskiej • wyjaśnia, kto objął rządy w państwie polskim po zakończeniu II wojny światowej– poprawnie posługuje się terminem: „żołnierze niezłomni” • zna zbrodnie niemieckie popełnione na Żydach • charakteryzuje postaci Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny • wyjaśnia pojęcie: „żołnierze niezłomni” – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: papież • wie, kim był Karol Wojtyła i gdzie się urodził • poprawnie posługuje się terminami: 	<p>miasta renesansowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przebieg potopu szwedzkiego i przełomowej obrony Jasnej Góry • wskazuje na mapie: Szwecję, Jasną Górę, Turcję, Chocim, Wiedeń • wyjaśnia powiedzenie: <i>Polska przedmurzem chrześcijaństwa</i> • wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Polaków w pierwszej fazie potopu szwedzkiego • wyjaśnia, dlaczego wojny XVII wieku przyczyniły się do osłabienia Rzeczypospolitej • charakteryzuje postać i dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego • przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja • opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego • wyjaśnia, dlaczego rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja została ogłoszona świętem narodowym • wyjaśnia przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego • wyjaśnia przyczyny kryzysu Rzeczypospolitej szlacheckiej • podaje przykłady i ocenia różne postawy Polaków w okresie rozbiorów • przedstawia sytuację narodu polskiego po III rozbiorze • opisuje Legiony Polskie we Włoszech oraz panujące w nich zasady • wie, kiedy <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> został polskim hymnem narodowym • przedstawia dalsze losy Legionów Polskich we Włoszech • wyjaśnia, dlaczego Polacy zaczęli tworzyć legiony polskie u boku Napoleona • charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte • ocenia, czy Napoleon spełnił pokładane w nim przez Polaków nadzieje • charakteryzuje sytuację narodu
--	--

<p>konklawe, kardynał, pontyfikat, demokracja, strajk</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, jak się nazywał pierwszy przywódca związku zawodowego „Solidarność” i późniejszy prezydent • poprawnie posługuje się terminami: związek zawodowy, „Solidarność”, stan wojenny, Okrągły Stół • zna wydarzenia związane z datami: sierpień 1980, 1989 i przyczyny strajków • zna głównych bohaterów „Solidarności” – Lecha Wałęsę, Annę Walentynowicz, Andrzeja Gwiazdę, Jerzego Popiełuszkę 	<p>polskiego w zaborze rosyjskim</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Polacy prowadzili działalność konspiracyjną • opisuje charakter i przebieg powstania styczniowego, skutki powstania i przyczyny upadku • ocenia postawę Polaków pod zaborem rosyjskim • porównuje powstanie styczniowe z innymi powstaniami • przedstawia różne metody walki o polskość • porównuje szkolnictwo XIX-wieczne i współczesne • wyjaśnia, jak funkcjonował Uniwersytet Latający • wyjaśnia, dlaczego M. Skłodowska-Curie musiała wyjechać do Francji, przedstawia jej dokonania i wyjaśnia, za co została uhonorowana Nagrodą Nobla • wymienia innych polskich laureatów Nagrody Nobla • opisuje swoją ulubioną dziedzinę naukową i jej wybitnego przedstawiciela • wyjaśnia rolę nauki w rozwoju cywilizacyjnym • opisuje działalność Marii Skłodowskiej-Curie podczas I wojny światowej • charakteryzuje działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową • przedstawia udział Legionów Polskich w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej • wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada został ogłoszony świętem państwowym • wyjaśnia rolę Józefa Piłsudskiego w odzyskaniu niepodległości i budowie państwa polskiego • opisuje trudności polityczne w odbudowie państwa polskiego • ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej • wyjaśnia, dlaczego w rocznicę Bitwy Warszawskiej Wojsko Polskie obchodzi swoje święto
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wydarzenia, które miały wpływ na kształtowanie się granic II Rzeczypospolitej • opisuje trudności gospodarcze i ustrojowe w odbudowie państwa polskiego • przedstawia dokonania Eugeniusza Kwiatkowskiego • wyjaśnia, w jaki sposób rozwój gospodarczy wpływa na sytuację obywateli • wymienia najważniejsze ośrodki przemysłowe współczesnej Polski • opisuje najważniejsze akcje Szarych Szeregów, w tym akcję pod Arsenalem • ocenia postawę młodzieży polskiej pod okupacją • charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego • przedstawia politykę okupantów wobec Polaków (mord katyński) • podaje przykłady udziału żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej • przedstawia przebieg powstania warszawskiego • charakteryzuje postać i działalność Witolda Pileckiego • ocenia postawę Danuty Siedzikówny, ps. Inka • wyjaśnia, dlaczego państwo polskie znalazło się po II wojnie światowej w sowieckiej strefie wpływów • charakteryzuje działalność partyzantki antykomunistycznej • wyjaśnia dramatyzm wyboru postaw przez obywateli wobec państwa polskiego po II wojnie światowej • wyjaśnia pojęcie: „suwerenność”, „żelazna kurtyna” oraz jego genezę • charakteryzuje postać i działalność Ireny Sendlerowej • wymienia największe niemieckie obozy koncentracyjne • opisuje sytuację społeczeństwa polskiego w czasach PRL, rolę Kościoła katolickiego w czasach komunizmu
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do kraju dla społeczeństwa polskiego • wyjaśnia znaczenie słów Jana Pawła II: <i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i> • opisuje okoliczności zawiązania związku zawodowego „Solidarność” • przedstawia główne postulaty „Solidarności” • wymienia ograniczenia, z jakimi wiązało się wprowadzenie stanu wojennego • wyjaśnia symbolikę Okrągłego Stołu • wskazuje różnice polityczne między czasami komunizmu a wolną Polską • podaje przykłady protestów Polaków przeciwko władzom komunistycznym • wyjaśnia, jaką rolę odegrał stan wojenny • opowiada o rywalizacji między Związkiem Sowieckim a Zachodem • wyjaśnia znaczenie i skutki rozmów Okrągłego Stołu
--	---

WYMAGANIA EDUKACYNE

HISTORIA, KL. V

WYMAGANIA

PODSTAWOWE	PONADPODSTAWOWE
<p style="text-align: center;">KLASA V</p> <ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i> • opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym • potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt • wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i> • wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka • wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii • wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i> • posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i> • wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil • opisuje wygląd piramid • porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego • posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i> • wyjaśnia, o czym opowiada Biblia • wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów • posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i> • wskazuje na mapie: Indie, Chiny • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie • posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i> • wyjaśnia, do czego służy pismo • charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego • posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> • przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim 	<p style="text-align: center;">KLASA V</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna • przedstawia dawne i współczesne sposoby wytapiania żelaza • opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji • charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii • wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym • wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej • przedstawia strukturę społeczną Egiptu • podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan • opisuje główne etapy historii Izraelitów • charakteryzuje judaizm • porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela • opisuje system kastowy w Indiach • wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń • przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły • wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości • wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) • wyjaśnia, kim był Perykles • opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach • charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali • omawia różne mity greckie • przedstawia treść Iliady i Odysei • wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: koń trojański • opisuje charakter i cele antycznego teatru • przedstawia dokonania nauki greckiej

<p>na przykładzie Aten</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się terminami: <i>mity, heros</i> • przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich • <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i> • opisuje rolę sportu w codziennym życiu • przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów • posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i> • wskazuje na mapie: Rzym • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca • posługuje się terminami: <i>provincia, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i> • przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty • <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i> • przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu • omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków • posługuje się terminami: <i>łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i> • posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i> • posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i> • posługuje się terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet</i> • przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem • posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki” • posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli • wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles • zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e. • wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej • – przedstawia skutki podbojów Aleksandra • – zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e. • – posługuje się terminami: <i>falanga macedońska, kultura hellenistyczna</i> • charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy • przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich • opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami • zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e. • opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie • opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego • zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e. • zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego • wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem • opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum • wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw • uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów • omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej • wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu • omawia dokonania Wergiliusza i
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • <i>krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> • opisuje wygląd rycerzy zakonnych • posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hold lenny, przywilej</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna • posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i> • opisuje uzbrojenie rycerzy • posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, plug, radło, brona</i> • porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi • <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i> • przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację • wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści • posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i> • przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce • posługuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów, plemię</i> • przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie • posługuje się terminami: <i>książę, dynastia</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska” • posługuje się terminami: <i>arcybiskupstwo, koronacja</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego • posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem” • posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i> • posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, posługi</i> • przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu 	<p>Horacego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu • wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa • wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa • zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e. • wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego • charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce • podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego • zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r. • zna postać Justyniana I Wielkiego • omawia dokonania Justyniana I Wielkiego • przedstawia postać i działalność Mahometa • omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu • charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu • zaznacza na osi czasu datę: 622 r. • wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów • charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego • przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki • zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r. • omawia dokonania: Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I • wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej • wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania • posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi • posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi • posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i> • posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> • przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki” • wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i> • posługuje się terminem: <i>unia personalna</i> • przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę • przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim • nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żold</i> • przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza • posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i> • posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> • przedstawia, skąd wywodzą się praludzie • opisuje życie ludzi pierwotnych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w. • przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji • zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r. • przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania • opisuje skutki wypraw krzyżowych • przedstawia postać: Urbana II • zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r. • omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym • opisuje zależność między seniorem a wasalem • opisuje życie codzienne rycerstwa • przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego • opisuje ceremonię pasowania na rycerza • wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi • przedstawia organy samorządu miejskiego • charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan • wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka • przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne • wyjaśnia określenie benedyktyńska praca • charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo • porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne • przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu • charakteryzuje styl romański • omawia cechy stylu gotyckiego • przedstawia najstarsze państwa słowiańskie • wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza • wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszania ognia przez człowieka • poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> • samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon • wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii • poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> • wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej • opisuje zakres władzy faraona • poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i> • wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę • wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem • poprawnie posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> • wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu • wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej • wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chiński • poprawnie posługuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> • wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I • wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I • opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami • przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie • opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami • opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego • – ocenia postawę Bezpryma • przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego • charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego • opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie • przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem • opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa • przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami • przedstawia charakter drużyny książęcej • wyjaśnia powinności ludności względem władcy • opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia • omawia skutki rozbitcia dzielnicowego • opisuje kolonizację na ziemiach polskich • przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II • opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie • przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju • opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami • przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu • charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego
---	---

<p>osiągnięcia człowieka</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne • wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią • omawia przyczyny wynalezienia pisma • poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> • wskazuje na mapie: Grecję, Ateny • wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską • – poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i> • przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego • poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i> • przedstawia wierzenia starożytnych Greków • wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję • wyjaśnia, kim był Homer • poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> • wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji • opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych • poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja</i> • wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie • poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa • przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę • wymienia postanowienia unii w Krewie • przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu • wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle • przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej • charakteryzuje rządy Kazimierza Jagiellończyka • opisuje przebieg wojny trzynastoletniej • przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego • wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę • wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce • przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie • wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> • wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia • wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej • wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty • objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym • tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa • wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny • opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy • charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid,
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia legendarne początki Rzymu • wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński • omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta • poprawnie posługuje się terminami: <i>provincia, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> • wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego • wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol • omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego • poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i> • wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały • charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego • poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> • charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa • wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan • omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego • poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> • wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego • tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem • wyjaśnia znaczenie wyrażenia 	<p>Salomon)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem • charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem • przedstawia terakotową armię • jako zabytek kultury chińskiej • wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, Huang He, Jangcy • wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe • przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego • wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego • przedstawia postać oraz dokonania Jeana F. Champolliona • Rozdział 2. Starożytna Grecja • wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną • charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji • wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński • wyjaśnia, dlaczego doszło do zawiązania Związku Pruskiego • porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego • uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki • przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce • tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową • wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmu walnego: izby poselskiej oraz senatu • opisuje wybrane miejsca kultu
--	---

<p><i>bizantyjski przepych</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allach, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> • omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów • wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności • poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i> • wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym • poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> • wyjaśnia konsekwencje ekskomunikacji cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie • przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV • poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> • wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat • wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat • omawia skutki pierwszej krucjaty • poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> • przedstawia, jak wyglądał hołd lenny • wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym • poprawnie posługuje się terminami: 	<p>starożytnych Greków</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków • przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich • porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi • omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej • charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego • charakteryzuje siedem cudów świata • omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej • porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej • wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium • wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy • wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: chleba i igrzysk! • wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa • opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie • wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem • wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola • uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką • wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw • wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem • podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków • wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej • tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej
--	---

<p><i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego • wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem • opisuje uzbrojenie rycerskie • poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i> • opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta • charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast • opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej • poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> • charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu • opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym • poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i> • wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i> • poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i> • przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich • charakteryzuje wierzenia Słowian • poprawnie posługuje się terminami: 	<p>Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę • omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym • omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy • wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane • przedstawia historię najśłynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa • opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczański w Polsce • znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości • porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze • wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitułarz • porównuje styl gotycki i romański • przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego • podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych • wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański • uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski • wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim • opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski • opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego • wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem • ocenia postawę Bolesława wobec brata • wyjaśnia zasadę senioratu • wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron
--	---

<p><i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski • opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy • zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r. • wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I a także na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich • poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> • opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów • wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite • omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III • zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r. • poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> • wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem” • wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela • omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława • poprawnie posługuje się terminami: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> • wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza • przedstawia historię zakonu krzyżackiego • wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu • wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki • wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa • tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej • wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka • charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka • porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach • przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii • wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii • opisuje etapy pochówku faraonów • charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona, popiersie Neferetiti), piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel • wyjaśnia terminy: synagoga, rabin • podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce • charakteryzuje buddyzm • opowiada o filozofii Konfucjusza • podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny • opowiada o przykładach alternatywnych języków umownych (alfabet Morse’a, język migowy) • wyjaśnia, jaki był wpływ wyprawy
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa • zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. ,1138 r. 1076 r. • poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna</i> • charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim • omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów 	<p>Napoleona do Egiptu oraz odczytania hieroglifów na pojawienie się egiptologii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 2. Starożytna Grecja • wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego • charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym • podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę • przedstawia siedem cudów świata • omawia inny wybrany obiekt z listy siedmiu cudów świata starożytnego • wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu republika przez Rzymian i współcześnie • przedstawia funkcje pełnione przez senat w ustroju współczesnej Polski • pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie • przybliży postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera • przedstawia pozostałości Pompejów i Herkulanum jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności • opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie • ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź • przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona) • wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią • opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów • wyjaśnia, jak zmieniał się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu i współcześnie
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia potrzebę tolerancji religijnej • wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzania czasu między chrześcijaństwem a islamem • wyjaśnia skąd pochodzi polskie słowo „król” • przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego • przedstawia informacje, które z zakonów rycerskich funkcjonują współcześnie i jaka obecnie jest ich rola • ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami a muzułmanami • wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie • przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu • przedstawia historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie • znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku • opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia • znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju • wymienia pozostałości bytowania ludów przedślowiańskich na ziemiach polskich • przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim • omawia dokument Dagome iudex i
--	--

	<p>jego wartość jako źródła historycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich • wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego • wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego • ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego • przedstawia postać Galla Anonima • wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza • ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu • wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych • charakteryzuje sposób walki Mongołów • przedstawia dynastię panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego • przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju • przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami • wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów • przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego • uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj • przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych
--	---

	<p>królów Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo • ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niesło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę
--	---

WYMAGANIA EDUKACYNE

HISTORIA, KL. VI

WYMAGANIA	
PODSTAWOWE	PONADPODSTAWOWE
<p style="text-align: center;">KLASA VI</p> <ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela wskazuje na mapie Indie, Amerykę • podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii (przyprawy, jedwab) • wymienia Krzysztofa Kolumba, jako odkrywcę Ameryki • podaje rok i wiek odkrycia Ameryki • wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie) • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Stary Świat, Nowy</i> 	<p style="text-align: center;">KLASA VI</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych • wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz) • poprawnie posługuje się terminem: <i>tubylec</i> • wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano Indianami • poprawnie posługuje się terminami:

<p><i>Świat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą • zaznacza na osi czasu epokę renesansu oraz jej przedstawicieli • wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku • wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie dziedziny jego zainteresowań • wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji • poprawnie posługuje się terminem: <i>odpust</i> • wymienia wyznania protestanckie, sobór • przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie • wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z reformacją • poprawnie posługuje się terminami: <i>szlachta, herb, szabla, folwark, dwór</i> • przedstawia prawa i zajęcia szlachty • wskazuje na ilustracji postać szlachcica • na podstawie ilustracji z podręcznika wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego • opisuje zajęcia chłopów i mieszczan • wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta • podaje i zaznacza na osi czasu datę i wiek hołdu pruskiego (1525 r.) • wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej • wskazuje Wawel jako przykład budowli renesansowej w Polsce • poprawnie posługuje się terminem: <i>włoszczyzna</i> i wskazuje jego pochodzenie • wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów • podaje i zaznacza na osi czasu datę, wiek podpisania unii lubelskiej (1569 r) 	<p><i>kolonia, niewolnik, plantacja</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie • opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w Ameryce • poprawnie posługuje się terminami: <i>antykw, humanizm</i> • charakteryzuje epokę renesansu • wyjaśnia nazwę nowej epoki • charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców, • poprawnie posługuje się terminem: <i>fresk</i>, podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką • poprawnie posługuje się terminami: <i>pastor, celibat, zbór</i> • przedstawia skutki reformacji, postanowienia soboru trydenckiego • poprawnie posługuje się terminami: <i>heretyk, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i> • wyjaśnia cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych • przedstawia prawa i obowiązki szlachty, • poprawnie posługuje się terminem: <i>pospolite ruszenie</i> • podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia • przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji <i>Nihil novi</i> • wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje • wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich • przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.) • wymienia państwa walczące o Inflanty i wskazuje sporne terytorium na mapie • wyjaśnia skutki rywalizacji Polski, Szwecji, Moskwy i Danii o Inflanty
---	--

- wskazuje wielowyznaniowość I RP
- poprawnie posługuje się terminem: *tolerancja*
- poprawnie posługuje się terminem: *wolna elekcja, hetman*
- wskazuje Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego oraz Stefana Batorego
- wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie
- wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji
- wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę
- wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa)
- wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie
- wymienia elementy uzbrojenia Kozaków i pokazuje je na ilustracji
- rozpoznaje na ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup społecznych
- poprawnie posługuje się terminem: *potop szwedzki*
- wskazuje Stefana Czarnieckiego jako bohatera walk ze Szwedami, obronę Jasnej Góry
- wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty
- przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej
- poprawnie posługuje się terminami: *sułtan, husarz, janczar*
- podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń
- wskazuje na mapie Wiedeń
- wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.
- opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w.
- wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie)
- krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej – Ludwika XIV

- poprawnie posługuje się terminami: *arras, krużganki, mecenat*
- charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego
- opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce
- uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu
- przedstawia postanowienia unii lubelskiej
- charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej
- analizuje wygląd herbu I Rzeczypospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego
- przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej
- poprawnie posługuje się terminem: *innowierca*
- nazywa świątynie różnych wyznań
- wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce
- omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa I Rzeczypospolitej
- przedstawia zasady wyboru monarchy
- wyjaśnia skutki wolnych elekcji
- poprawnie posługuje się terminami: *piechota wybraniecka, dymitriada, Kreml, bojar, dymitriady*
- wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim)
- charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w.
- poprawnie posługuje się terminem: *cło*
- opowiada przebieg wojny o Inflanty
- wskazuje na mapie Oliwę
- podaje datę bitwy pod Oliwą (1627 r.) i wyjaśnia znaczenie tego starcia
- wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi
- wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko)

<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie Francję, Anglię i Londyn • wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej • poprawnie posługuje się terminem: <i>oświecenie</i> • podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa) • wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusy w XVIII w. • wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus • wskazuje na mapie Stany Zjednoczone. określa czas ich powstania • wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA • przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA • wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w. • poprawnie posługuje się terminem: <i>rozbiory Polski</i> • podaje i zaznacza na osi czasu datę I rozbioru Polski (1772 r.) oraz państwa, które go dokonały • zna postać Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski, mecenasa sztuki • podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej • poprawnie posługuje się terminem: <i>szkoła parafialna</i> • poprawnie posługuje się terminem: <i>konstytucja</i> • podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.) • wymienia państwa, które dokonały II, III rozbioru Polski • poprawnie posługuje się terminami: 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową • poprawnie posługuje się terminem: <i>wojna podjazdowa</i> • wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej przez Polskę • wskazuje na mapie Lwów i Prusy Książęce • przedstawia zobowiązania Jana Kazimierza złożone podczas ślubów lwowskich • poprawnie posługuje się terminami: <i>haracz, ekspansja</i> • podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.) • wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora Kamieniec Podolski, Chocim) • wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w. • poprawnie posługuje się terminem: <i>liberum veto</i> • wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy) • wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw • charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku • charakteryzuje ideologię sarmatyzmu • wyjaśnia pochodzenie terminu <i>sarmatyzm</i> • wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka” • opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji • poprawnie posługuje się terminami: <i>konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje, złota wolność szlachecka</i> • wyjaśnia sens powiedzeń: <i>Od Sasa do Lasa i Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa</i> • przedstawia postać Stanisława
--	---

<p><i>naczelnik, kosynierzy, zaborcy</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje Tadeusza Kościuszkę jako naczelnika powstania • wskazuje na mapie Francję i Paryż • poprawnie posługuje się terminami: <i>konstytucja, rewolucja, Bastylia</i> • podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską • poprawnie posługuje się terminami: <i>gilotyna, terror</i> • charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonapartego jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę • poprawnie posługuje się terminem: <i>Wielka Armia</i> • wskazuje na mapie Rosję i Moskwę • opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję • wymienia państwa zaborcze • wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki • podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech • wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie i podaje przyczyny likwidacji • poprawnie posługuje się terminami: <i>karawela, kompas</i> • wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie, zna czas • poprawnie posługuje się terminem: <i>cywilizacje prekolumbijskie</i> • wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków, ich dokonania • przedstawia po 1 pozytywnym i negatywnym skutku wielkich odkryć geograficznych • wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej • poprawnie posługuje się terminem: <i>renesans, czas trwania epoki renesansu</i> • przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: <i>człowiek renesansu</i> 	<p>Leszczyńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski • wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w. • wskazuje następstwa konfederacji barskiej • porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki <i>Rejtan – Upadek Polski</i> • charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną • podaje przykłady budowli klasycystycznych • charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego • przedstawia zadania Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor” • omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN • charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego • opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiore • podaje cel obrad Sejmu Wielkiego • przedstawia okoliczności zawiazania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.) • wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zieleńce • charakteryzuje postać Wojciecha Bartosa • opowiada o bitwie pod Raclawicami i przedstawia jej znaczenie • wskazuje na mapie Raclawice i Połaniec • wyjaśnia, dlaczego Kościuszko zdecydował się wydać Uniwersał połaniecki • wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego • przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej • opisuje położenie stanów społecznych we Francji • wyjaśnia zadania Konstytuanty • przedstawia najważniejsze zapisy
--	---

<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminem: <i>mecenat</i> • wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł • poprawnie posługuje się terminami: <i>reformacja, protestanci</i> • określa początek reformacji (1517 r.) i zaznacza tę datę na osi czasu • wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji • charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli • poprawnie posługuje się terminami: <i>kontrreformacja, seminarium duchowne</i> • wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów • wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela zakonu jezuitów • poprawnie posługuje się terminami: <i>demokracja szlachecka, przywilej, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota</i> • wymienia izby sejmu walnego • przedstawia zróżnicowanie stanu szlacheckiego • wyjaśnia funkcjonowanie zasady <i>liberum veto</i> • poprawnie posługuje się terminami: <i>splaw wiślany, szkuta, spichlerz, pańszczyzna</i> • wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i najważniejsze porty położone nad Wisłą • wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju • wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie, Inflanty • wyjaśnia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty • wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury renesansowej w Polsce • poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, unia realna</i> • wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów • wskazuje na mapie Królestwo Polskie 	<p>Deklaracji praw człowieka i obywatela</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia konstytucyjna, jakobini, dyktatoriat</i> • opisuje rządy jakobinów • wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem • przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy • charakteryzuje rządy dyktatoriatu • przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyktatoriatu • poprawnie posługuje się terminem: <i>blokada kontynentalna</i> • wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii • wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona • poprawnie posługuje się terminami: <i>taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja</i> • przedstawia strategię obronną Rosji • opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję • podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.) • przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem • wyjaśnia, dlaczego Polacy wzięli nadzieję na niepodległość z Napoleonem • opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich • przedstawia powody wysłania legionistów na San Domingo • charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego • przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego • wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii • podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy • poprawnie posługuje się terminem: <i>astrolabium</i>
--	--

<p>i Wielkie Księstwo Litewskie, wymienia wyznania zamieszkujące ją</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej, zaznacza na osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.) • wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów” • poprawnie posługuje się terminami: <i>wolna elekcja, bezkrólewie, interrex</i> • opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka • podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), • przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem • wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn, Kircholm i Pomorze Gdańskie • podaje datę bitwy pod Kircholmem (1605 r.) i nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz) • wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy • wyjaśnia, kim byli Kozacy • poprawnie posługuje się terminem: <i>Zaporoże</i> • wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola • podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.) • charakteryzuje postaci Stefana Czarnieckiego i Augustyna Kordeckiego • uzasadnia znaczenie bohaterskiej obrony Częstochowy dla prowadzenia dalszej walki z najeźdźcą • podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655–1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.) • charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej • poprawnie posługuje się terminami: <i>islam, wezyr</i> • charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód • przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych • poprawnie posługuje się terminem: <i>konkwistador</i> • opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro) • wskazuje na mapie tereny skolonizowane przez Hiszpanów i Portugalczków • wyjaśnia wpływ wynalezienia druku na rozprzestrzenianie się idei renesansu • przedstawia poglądy humanistów • poprawnie posługuje się terminami: <i>attyka, arkada, kopuła</i> do opisu budowli renesansowych • charakteryzuje poglądy Marcina Lutra • opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę <i>czyj kraj, tego religia</i> • przedstawia na mapie podział religijny Europy • przedstawia zasady obowiązujące jezuitów • poprawnie posługuje się terminami: <i>sejm walny, sejmiki ziemskie</i> • przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym • charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień • przedstawia skład izb sejmu walnego • wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki • wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom • wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego • poprawnie posługuje się terminem: <i>hold lenny</i>
--	---

<ul style="list-style-type: none"> • podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.) • wymienia skutki wojen z Turcją • wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski • wymienia skutki wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i straty terytorialne • poprawnie posługuje się terminem: <i>barok</i> • wymienia dwie cechy charakterystyczne architektury barokowej z ilustracją • poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia absolutna</i> • wymienia uprawnienia monarchy absolutnego • wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce • opisuje życie w Wersalu w czasach Ludwika XIV • poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia parlamentarna</i> • wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej • wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego • poprawnie posługuje się terminem: <i>klasycyzm</i> • wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie • wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia • poprawnie posługuje się terminami: <i>absolutyzm, absolutyzm oświeconym</i> • podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego • wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji • poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, konstytucja</i> • wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej • wymienia strony konfliktu w wojnie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki • poprawnie posługuje się terminami: <i>teoria geocentryczna, teoria heliocentryczna</i> • wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce • przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu • przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego doby renesansu • opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów • wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości • wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę • poprawnie posługuje się terminami: <i>katolicyzm, judaizm, luteranizm, prawosławie</i> • charakteryzuje strukturę wyznaniową I Rzeczypospolitej • wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii • tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian • wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni • poprawnie posługuje się terminami: <i>Artykuły henrykowskie, pacta conventa</i> • opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo • wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca • wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji • podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.) • wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji • przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów • tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych • przedstawia przyczyny wybuchu
---	---

<p>o niepodległość Stanów</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.) • poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, anarchia</i> • wskazuje na mapie Saksonię • wymienia przyczyny anarchii w Polsce • przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego reform • charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego • wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas rozbiorów • przedstawia przyczyny I rozbioru Polski • poprawnie posługuje się terminami: <i>ambasador, emigracja, obiady czwartkowe</i> • przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej • poprawnie posługuje się terminami: <i>burżuazja, Stany Generalne</i> • wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji • podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.) • charakteryzuje postać Ludwika XVI, Maksymiliana Robespierre'a • poprawnie posługuje się terminem: <i>republika, zamach stanu</i> • wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja • podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie • przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona • wskazuje na mapie tereny zależne od Francji • przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję • wyjaśnia, dlaczego bitwa pod 	<p>powstania na Ukrainie</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia główne etapy powstania • wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską • wskazuje na mapie Perejaśław • podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejaślawiu (1654 r.) • wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich • wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego • wymienia postanowienia pokoju w Oliwie • omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w. • przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię • wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621 r.) • charakteryzuje funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii • wskazuje objawy kryzysu państwa • podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego • poprawnie posługuje się terminami: <i>putto, ornament</i> • wyjaśnia genezę epoki baroku • wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki • wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa • poprawnie posługuje się terminem: <i>hugenoci</i> • opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt nantejski) • omawia politykę gospodarczą ministra Colberta • opowiada o twórczości Moliera • poprawnie posługuje się terminami: <i>purytanie, nowa szlachta, rojaliści</i>
---	--

<p>Lipskiem została nazwana „bitwą narodów”</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk • poprawnie posługuje się terminami: <i>legiony, emigracja</i> • podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.) • przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem • przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego, • wskazuje na mapie Tylżę • podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.) • wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego • wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie <i>liberum veto</i> i wolnej elekcji) • charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki • poprawnie posługuje się terminem: <i>insurekcja</i> • podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.) • wymienia przyczyny wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania • wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii • przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau • poprawnie posługuje się terminem: <i>ateizm</i> • wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia • charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach • opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku • przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA • wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown • omawia zasługi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA • opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA • wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA • przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego • podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmu niemego (1717 r.) • wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawę Polski • opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III • poprawnie posługuje się terminem: <i>prawa kardynalne</i> • podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.) • przedstawia cel walki konfederatów barskich • opowiada o przebiegu i decyzjach sejmu rozbiorowego • wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform • przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki
--	---

	<p>oświecenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli) • opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego • charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja • przedstawia genezę ustanowienia Orderu Virtuti Militari • opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.), • przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie • poprawnie posługuje się terminem: <i>uniwersał</i> i zna jego zapisy • opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej • wskazuje na mapie Maciejowice • przedstawia sytuację we Francji przez wybuchem rewolucji • opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny • podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.) • charakteryzuje ustrój Francji po wprowadzeniu konstytucji • poprawnie posługuje się terminem: <i>radykałizm</i> • przedstawia skutki rządów jakobinów • wyjaśnia przyczyny niezadowolenia społecznego podczas rządów dyktatoratu • przedstawia etapy kariery Napoleona • podaje datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.) • wyjaśnia, dlaczego Napoleon koronował się na cesarza Francuzów • podaje datę pokoju w Tylży (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia • omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona • podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.) • wskazuje na mapie Borodino
--	---

- omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii
- opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości
- charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich
- wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji
- omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego
- wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej
- wskazuje na mapie Somosierrę
- opowiada o szarzy polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk
- tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka
- wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw morskich
- przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych
- wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie
- wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej
- porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI–XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski
- wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej
- opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego
- charakteryzuje politykę wschodnią ostatnich Jagiellonów i jej następstwa
- przedstawia skutki potopu szwedzkiego
- wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego • wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczęli odgrywać magnaci • wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejm • wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi • przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> • przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej • charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki • przedstawia przyczyny klęski Napoleona
--	--

WYMAGANIA EDUKACYNE

HISTORIA, KL. VII

WYMAGANIA	
PODSTAWOWE	PONADPODSTAWOWE
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: restauracja, legitymizm, równowaga europejska, abdykacja, Święte Przymierze • zna daty obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815), bitwy pod Waterloo (18 VI 1815) • wskazuje na mapie państwa decydujące na kongresie wiedeńskim • podaje przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego • prezentuje główne założenia ładu wiedeńskiego oraz decyzje kongresu dotyczące ziem polskich • wyjaśnia znaczenie terminów: industrializacja, rewolucja przemysłowa, maszyna parowa, manufaktura, fabryka, urbanizacja, kapitał, kapitaliści, robotnicy, proletariatus • zna datę udoskonalenia maszyny parowej (1763), postać Jamesa Watta • wymienia przyczyny rewolucji przemysłowej • zna postacie: Samuela Morse’a, George’a Stephensona • wyjaśnia znaczenie terminów: ideologia, proletariatus, ruch robotniczy, strajk, związek	<ul style="list-style-type: none"> • zna datę i przebieg „stu dni” Napoleona (III–VI 1815) • identyfikuje postacie: Aleksandra I, Charles’a Talleyranda, Klemensa von Metternicha, Roberta Stewarta Castlereagha, Franciszka I, Fryderyka Wilhelma III • przedstawia okoliczności powstania Świętego Przymierza • wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po kongresie wiedeńskim oraz państwa Świętego Przymierza • przedstawia cele i działalność Świętego Przymierza ocenia postawę Napoleona • ocenia działalność Świętego Przymierza • zna daty: skonstruowania silnika elektrycznego (1831), skonstruowania telegrafu (1837), zna postać Michaela Faradaya • wskazuje na mapie państwa, na których terenie rozwinęły się w XIX w. najważniejsze zagłębia przemysłowe Europy • wyjaśnia okoliczności narodzin przemysłu w XIX w. • przedstawia konsekwencje

<p>zawodowy, liberalizm, konserwatyzm, socjalizm</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna postać Adama Smitha, Edmunda Burke'a, Karola Marksa • przedstawia okoliczności narodzin liberalizmu, konserwatyizmu i ruchu robotniczego • wyjaśnia znaczenie terminu Wiosna Ludów i datę (1848–1849) • wskazuje na mapie państwa, w których wybuchła Wiosna Ludów; • wymienia przyczyny Wiosny Ludów • wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja lipcowa, rewolucja lutowa, parlament frankfurcki • zna postacie: Mikołaja I, Ludwika Napoleona Bonapartego, Franciszka Józefa I • wskazuje na mapie państwa, które uzyskały niepodległość w I połowie XIX w. • przedstawia przyczyny i przejawy walki z ładem wiedeńskim • przedstawia skutki Wiosny Ludów • wyjaśnia znaczenie terminu uwłaszczenie, ziemie zabrane • zna datę 1815, 1848 • wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim • charakteryzuje ustrój Wielkiego Księstwa Poznańskiego, Rzeczypospolitej Krakowskiej • charakteryzuje rozwój gospodarczy zaboru pruskiego • opisuje sytuację gospodarczą w zaborze austriackim • zna datę nadania konstytucji Królestwu Polskiemu (1815) • zna postacie: Adama Mickiewicza, Piotra Wysockiego, Aleksandra I, wielkiego księcia Konstantego, Mikołaja I, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Stanisława Staszica, Waleriana Łukasińskiego • wskazuje na mapie zasięg Królestwa Polskiego • wymienia organy władzy określone w konstytucji Królestwa Polskiego • wyjaśnia znaczenie terminów: 	<p>zastosowania maszyny parowej dla rozwoju przemysłu</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: cywilizacja przemysłowa, metropolia • przedstawia gospodarcze i społeczne skutki industrializacji • wyjaśnia znaczenie wynaleźienia elektryczności dla rozwoju przemysłu i komunikacji • zna postacie: Thomasa Newcomena, Charlesa Wheatstone'a, Thomasa Davenporta • ocenia gospodarcze i społeczne skutki rozwoju przemysłu w XIX • wyjaśnia znaczenie terminów: wolna konkurencja, komunizm, idee narodowe, czartyzm • zna postacie: Giuseppe Mazziniego, Henriego de Saint-Simona, Roberta Owena, Fryderyka Engelsa • charakteryzuje założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu i komunizmu • wyjaśnia różnice między socjalistami i komunistami • wyjaśnia rolę związków zawodowych w rozwoju ruchu robotniczego • opisuje narodziny ruchu czartystów, ich postulaty oraz skutki działalności • ocenia wpływ nowych ideologii na życie społeczne i polityczne w pierwszej połowie XIX w. • zna postacie: Klemensa von Metternicha, Aleksandra II, Karola X, Ludwika Filipa, Lajosa Kossutha, Józefa Bema Karola Alberta • wskazuje na mapie państwa, w których w latach 1815–1847 wybuchły rewolucje i powstania narodowe oraz państwa zaangażowane w wojnę krymską • omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lipcowej we Francji • wymienia przyczyny i skutki wojny krymskiej • przedstawia cele, przebieg i skutki powstania dekabrystów • opisuje przebieg Wiosny Ludów we
--	--

<p>kaliszanie, konspiracja</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje rozwój przemysłu w Królestwie Polskim, rozwój kultury i edukacji w Królestwie Polskim • wyjaśnia znaczenie terminu noc listopadowa • zna daty: wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830), • postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego • wymienia przyczyny powstania listopadowego • wyjaśnia znaczenie terminów: dyktator, detronizacja – zna postacie: wielkiego księcia Konstantego, Adama Jerzego Czartoryskiego • wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego • wyjaśnia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miała detronizacja cara Mikołaja I • omawia przyczyny klęski powstania listopadowego • wyjaśnia znaczenie terminów: emigracja, Wielka Emigracja • postacie: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego • wymienia przyczyny i skutki Wielkiej Emigracji • wskazuje na mapie główne kraje, do których emigrowali Polacy • wyjaśnia znaczenie terminów: zsyłka, emisariusz – identyfikuje postacie: • wymienia główne obozy polityczne powstałe na emigracji • wymienia formy działalności Polaków na emigracji • wyjaśnia znaczenie terminu rusyfikacja, rabacja, kontrybucja • wymienia represje wobec uczestników powstania listopadowego 	<p>Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przebieg i skutki walki Greków o niepodległość • ocenia znaczenie Wiosny Ludów dla państw i narodów europejskich • wyjaśnia znaczenie terminu protektoratna postacie: Antoniego Radziwiłła, Edwarda Raczyńskiego, Tytusa Działyńskiego, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego • omawia proces uwłaszczania chłopów w zaborze pruskim • wyjaśnia, jaką rolę pełniła Rzeczpospolita Krakowska w utrzymaniu polskości • porównuje sytuację gospodarczą ziem polskich pod zaborami • przedstawia warunki rozwoju polskiej kultury i oświaty w zaborze pruskim i Galicji • ocenia skutki reformy uwłaszczeniowej w zaborze pruskim • ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków w zaborze pruskim i austriackim • zna daty: otwarcia uniwersytetu w Warszawie (1816), działalności Towarzystwa Filomatów (1817–1823), wprowadzenia cenzury w Królestwie Polskim (1819), założenia Banku Polskiego (1828) • postacie: Józefa Zajączka, Juliana Ursyna Niemcewicza, Adama Jerzego Czartoryskiego, Wincentego Bonawentury Niemojowskich • wskazuje na mapie najważniejsze okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim • przedstawia reformy gospodarcze Franciszka Ksawerego Druckiego–Lubeckiego • przedstawia sytuację na wsi w Królestwie Polskim • postacie: Stanisława Kostki Potockiego, Tadeusza Czackiego, Tomasza Zana • wskazuje na mapie Kanał
--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przykłady polityki rusyfikacji w Królestwie Polskim po upadku powstania listopadowego • wskazuje na mapie tereny objęte powstaniem krakowskim • zna postacie: Iwana Paskiewicza, Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli • charakteryzuje politykę władz rosyjskich wobec Królestwa Polskiego • omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rabacji galicyjskiej • identyfikuje postacie: Józefa Bema, Adama Mickiewicza, Ludwika Mierosławskiego • wyjaśnia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów na ziemiach polskich pod zaborami • wskazuje na mapie zabory, w których doszło do wystąpień w 1848 r. • zna daty: powstania wielkopolskiego (IV–V 1848), uwłaszczenia chłopów w Galicji (1848) • opisuje przebieg Wiosny Ludów w Wielkim Księstwie Poznańskim, Wiosny Ludów w Galicji • wyjaśnia znaczenie terminu romantyzm • identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina, Joachima Lelewela • wymienia poglądy romantyków • wyjaśnia znaczenie terminu racjonalizm • przedstawia najwybitniejszych polskich twórców epoki romantyzmu • wyjaśnia znaczenie terminów: wojna secesyjna, Północ, Południe, secesja, Unia, Konfederacja • zna datę wojny secesyjnej (1861–1865), wydania dekretu o zniesieniu niewolnictwa (1863) • zna postać Abrahama Lincolna, Roberta Lee • wymienia przyczyny i skutki wojny 	<p>Augustowski</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką rolę w życiu Królestwa Polskiego pełnił wielki książę Konstanty • charakteryzuje działalność kulturalną – oświatową Polaków na ziemiach zabranych • przedstawia okoliczności powstania opozycji legalnej i cele jej działalności • opisuje okoliczności powstania organizacji spiskowych • wymienia wady i zalety ustroju Królestwa Polskiego • ocenia rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego • omawia różnice pomiędzy opozycją legalną i nielegalną w Królestwie Polski • ocenia stosunek władz carskich do opozycji legalnej i nielegalnej • zna postacie: Ignacego Prądyńskiego, Emilii Plater, Józefa Bema, Iwana Dybicza, Iwana Paskiewicza, Józefa Sowińskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego, Józefa Dwernickiego • wskazuje na mapie tereny poza Królestwem Polskim, na których toczyły się walki podczas powstania w latach 1830–1831 • opisuje przebieg nocy listopadowej • charakteryzuje poczynania władz powstańczych do wybuchu wojny polsko–rosyjskiej • opisuje przebieg wojny polsko–rosyjskiej, główne bitwy pod Stoczkiem (II 1831), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitew pod Iganiami • przedstawia przebieg walk powstańczych poza Królestwem Polskim • ocenia postawy wodzów powstania listopadowego • ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia • wyjaśnia znaczenie terminów:
--	--

<p>secesyjnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa • omawia społeczne, polityczne i gospodarcze skutki wojny secesyjnej • zna daty: powstania Królestwa Włoch (1861), ogłoszenia powstania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871) • zna postacie: Giuseppe Garibaldi, Ottona von Bismarcka, Camilla Cavoura • wymienia etapy jednoczenia Włoch i Niemiec • przedstawia skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec dla Europy • wyjaśnia znaczenie terminów: wyprawa „tysiąca czerwonych koszul”, • identyfikuje postać królowej Wiktorii • wymienia przyczyny i skutki ekspansji kolonialnej • wyjaśnia znaczenie terminów: kolonializm, faktoria handlowa, Kompania Wschodnioindyjska • wskazuje na mapie posiadłości kolonialne Wielkiej Brytanii • wymienia państwa, które uczestniczyły w kolonizacji Afryki i Azji • przedstawia skutki ekspansji kolonialnej dla państw europejskich i mieszkańców terenów podbitych • wyjaśnia znaczenie terminów: system republikański, partia polityczna, monarchia parlamentarna, demokratyzacja, socjaliści, socjaldemokracja, komuniści, chrześcijańska demokracja (chadecja), nacjonalizm, emancypantki, sufrażystki • wyjaśnia, na czym polegał proces demokratyzacji • wymienia nowe ruchy polityczne w Europie drugiej połowie XIX w • zna postać: Karola Marksa • przedstawia założenia programowe socjalistów, chrześcijańskiej 	<p>katorga, amnestia</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia stosunek władz i społeczeństw Europy do polskich emigrantów • charakteryzuje program Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, Hotelu Lambert • wskazuje na mapie trasy, które przemierzali polscy emigranci • przedstawia program Komitetu Narodowego Polskiego • omawia poglądy Gromad Ludu Polskiego • opisuje działalność kulturalną Polaków na emigracji • ocenia działalność Polaków na emigracji • wyjaśnia znaczenie terminów: noc paskiewiczowska, Statut organiczny, • zna daty: wprowadzenia Statutu organicznego (1832), ogłoszenia stanu wojennego w Królestwie Polskim (1833), likwidacji Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846) • postacie: Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego, : Edwarda Flottwella, Karola Libelta, Henryka Kamińskiego • wskazuje na mapie tereny objęte rabacją galicyjską • wyjaśnia, w jakich okolicznościach wybuchło powstanie krakowskie • omawia represje popowstaniowe w zaborze pruskim • charakteryzuje działalność spiskową na ziemiach polskich w latach 30. i 40. XIX w. • przedstawia przyczyny niepowodzenia powstania krakowskiego • ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków po upadku powstania listopadowego • ocenia postawę chłopów galicyjskich wobec szlachty i powstania krakowskiego • identyfikuje postacie: Franza von Stadiona, Wojciecha
--	--

<p>demokracji</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia postulaty emancypantek i sufrażystek • wyjaśnia znaczenie terminu teoria ewolucji, pasteryzacja • zna postacie: Karola Darwina, Marii Skłodowskiej–Curie, Ludwika Pasteura, i Wilbura Wright, Thomasa Alwę Edisona, Alexandra Grahama Bella • wymienia odkrycia naukowe, które wpłynęły na rozwój nauk przyrodniczych i medycznych • wskazuje wynalazki, które miały wpływ na życie codzienne • zna daty: ogłoszenia teorii ewolucji przez Karola Darwina (1859), przyznania Nagród Nobla dla Marii Skłodowskiej–Curie (1903 i 1911), pierwszego lotu samolotem (1903), wynalezienia telefonu (1876) • przedstawia założenia teorii ewolucji • omawia kierunki rozwoju medycyny i higieny • charakteryzuje rozwój komunikacji i transportu • wyjaśnia znaczenie terminów: kultura masowa, pozytywizm, impresjonizm • przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej • wyjaśnia znaczenie terminów: realizm, naturalizm, secesja • identyfikuje postacie: Auguste’a Comte’a, Charlesa Dickensa, Juliusza Verne’a, Lwa Tołstoja, Auguste’a Renoira, Auguste’a i Louisa Lumière • charakteryzuje nowe kierunki w sztuce i architekturze • wyjaśnia, czym charakteryzowało się malarstwo impresjonistów • wymienia idee, które miały rozwijać wśród młodych pokoleń igrzyska olimpijskie • wyjaśnia znaczenie terminów: praca organiczna • zna datę manifestacji patriotycznych w Królestwie Polskim (1861) • zna postacie: Karola Marcinkowskiego, Hipolita 	<p>Chrzanowskiego, Józefa Wysockiego, Henryka Dembińskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wkład Polaków w wydarzenia Wiosny Ludów w Europie • wyjaśnia znaczenie terminu serwituty • zna datę powstania Komitetu Narodowego w Poznaniu (III 1848) • zna postacie: Józefa Lompy, Emanuela Smółki, • przedstawia działalność polskich społeczników na Warmii, Mazurach i Śląsku • ocenia skutki Wiosny Ludów na ziemiach polskich • ocenia decyzję władz austriackich o uwłaszczeniu • wyjaśnia znaczenie terminów: mesjanizm, salon artystyczny • charakteryzuje warunki, w jakich ukształtował się polski romantyzm • przedstawia sytuację kultury polskiej po utracie niepodległości • ocenia wpływ romantyzmu na niepodległościowe postawy Polaków • wyjaśnia znaczenie terminów: taktyka spalonej ziemi, abolicjonizm, demokraci, republikanie • zna daty: wyboru Abrahama Lincolna na prezydenta USA (1860), powstania Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861) • omawia przyczyny podziału Stanów Zjednoczonych na Północ i Południe • opisuje przebieg wojny secesyjnej • wyjaśnia, jakie konsekwencje dla dalszego przebiegu wojny miał dekret o zniesieniu niewolnictwa • wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w. • przedstawia przyczyny i skutki rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w. • porównuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa • ocenia znaczenie zniesienia
--	---

<p>Cegielskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia założenia pracy organicznej • określa przyczyny powstania styczniowego • wyjaśnia znaczenie terminów: „czerwoni”, „biali”, autonomia, modernizacja • zna datę mianowania Aleksandra Wielopolskiego dyrektorem Komisji Wyznań i Oświecenia Publicznego (1861) • zna postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Aleksandra II, Jarosława Dąbrowskiego, Aleksandra Wielopolskiego • wymienia przykłady realizacji programu pracy organicznej • wyjaśnia, na czym polegała autonomia galicyjska • przedstawia programy polityczne „białych” i „czerwonych” • wyjaśnia znaczenie terminów: branka, wojna partyzancka • zna daty: wybuchu powstania (22 I 1863), ukazu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim (III 1864) • identyfikuje postać Romualda Traugutta • wymienia przyczyny i okoliczności wybuchu powstania styczniowego • wskazuje przyczyny upadku powstania styczniowego • wyjaśnia znaczenie terminów: kosynierzy, Tymczasowy Rząd Narodowy • przedstawia reformy Aleksandra Wielopolskiego • charakteryzuje przebieg walk powstańczych • omawia okoliczności i skutki wprowadzenia dekretu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim • wyjaśnia znaczenie terminów: rusyfikacja, pozytywiści • wymienia bezpośrednie represje wobec uczestników powstania styczniowego • przedstawia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec 	<p>niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia skutki wojny secesyjnej • wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch i Niemiec • omawia koncepcje zjednoczenia Włoch • opisuje przebieg procesu jednoczenia Włoch • wyjaśnia, dlaczego Piemont stał się ośrodkiem jednoczenia Włoch • przedstawia koncepcje zjednoczenia Niemiec • omawia skutki wojen Prus z Danią i Austrią dla procesu jednoczenia Niemiec • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Komuny Paryskiej • wskazuje okoliczności powstania Czerwonego Krzyża • wyjaśnia okoliczności powstania Austro–Węgier • przedstawia rolę Polaków w Komunie Paryskiej • ocenia rolę Ottona von Bismarcka w procesie jednoczenia Niemiec • ocenia metody stosowane przez Ottona Bismarcka, Camilla Cavoura i Giuseppe Garibaldiego w procesie jednoczenia swoich państw • wyjaśnia znaczenie terminów: powstanie sipajów, powstanie Mahdiego, wojny opiumowe, wojny burskie, powstanie bokserów • wskazuje na mapie tereny świata, które podlegały kolonizacji pod koniec XIX w. • przedstawia proces kolonizacji Afryki i Azji (porównuje) • wymienia przyczyny konfliktów kolonialnych • wskazuje przykłady konfliktów kolonialnych • przedstawia stosunek państw azjatyckich do ekspansji europejskiej • charakteryzuje kolonialne imperium Wielkiej Brytanii • ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec podbitych ludów i państw
--	---

<p>rusyfikacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: lojalizm, Kraj Przywiślański, „noc apuchtinowska” • identyfikuje postać Aleksandra Apuchtina • przedstawia politykę władz carskich wobec Królestwa Polskiego • charakteryzuje proces rusyfikacji w Królestwie Polskim • zna datę protestu dzieci we Wrześni (1901) • zna postacie: Ottona von Bismarcka, Michała Drzymały, Marii Konopnickiej • charakteryzuje politykę germanizacji • przedstawia postawy Polaków wobec germanizacji • wyjaśnia znaczenie terminów: autonomia kulturkampf, strajk szkolny, rugi pruskie, • zna daty: rozpoczęcia rugów pruskich (1885), strajku szkolnego w Wielkopolsce (1906) • wyjaśnia, na czym polegała polityka kulturkampfu • opisuje przejawy polityki germanizacyjnej w gospodarce i oświacie • wyjaśnia znaczenie terminu emigracja zarobkowa • zna datę uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim (1864) • zna postać Hipolita Cegielskiego, Ignacego Łukasiewicza • wyjaśnia przyczyny i wskazuje kierunki emigracji zarobkowej Polaków pod koniec XIX w. • wskazuje na mapie okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych • wyjaśnia znaczenie terminów: burżuazja, inteligencja, ziemiaństwo • wymienia grupy społeczne, które wykształciły się w społeczeństwie polskim w XIX w. • opisuje okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja proletariacka, społeczeństwo industrialne, Międzynarodówka, anarchizm, terror indywidualny, szowinizm, syjonizm • zna daty: powstania I Międzynarodówki (1864), ogłoszenia encykliki <i>Rerum novarum</i> (1891) • przedstawia cele i metody działania anarchistów • omawia różnice między zwolennikami socjaldemokracji a komunistami • wyjaśnia, jakie okoliczności wpłynęły na narodziny ruchu emancypacji kobiet • zna datę ustanowienia 1 maja Świętem Pracy (1889) • przedstawia wpływ ideologii nacjonalizmu na kształtowanie się różnych postaw wobec narodu i mniejszości narodowych • przedstawia okoliczności kształtowania się syjonizmu i jego założenia • ocenia następstwa procesu demokratyzacji życia politycznego • ocenia metody stosowane przez anarchistów • ocenia poglądy emancypantek i sufrażystek oraz metody i skutki ich działalności • wyjaśnia znaczenie terminu promieniotwórczość • zna daty: odkrycia promieni X (1895), budowy Kanału Sueskiego (1859–1869), budowy Kanału Panamskiego (1904–1914), pierwszego lotu sterowcem (1900), opatentowania fonografu (1878), wynalezienia gramofonu (1887) • identyfikuje postacie: Dmitrija Mendelejewa, Pierre’a Curie, Wilhelma Roentgena, Guglielma Marconiego • wyjaśnia, jakie znaczenie miała budowa wielkich kanałów morskich • wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki zmieniły życie codzienne w XIX w.
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • omawia rozwój przedsiębiorczości Polaków w zaborze pruskim i wymienia jej przykłady • charakteryzuje rozwój gospodarczy Galicji • omawia przykłady przemian cywilizacyjnych na ziemiach polskich w XIX w. • zna daty: powstania Polskiej Partii Socjalistycznej (1892), Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903) • zna postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa • wskazuje partie należące do ruchu socjalistycznego, narodowego i ludowego • wymienia założenia programowe PPS, ND, PSL • zna postacie: Ludwika Waryńskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Daszyńskiego • przedstawia cele ruchu robotniczego charakteryzuje program nurtu niepodległościowego w polskim ruchu socjalistycznym • omawia założenia programowe ruchu narodowego • charakteryzuje program ruchu ludowego • wyjaśnia znaczenie terminów: orientacja prorosyjska, orientacja proaustriacka, krwawa niedziela • zna datę rewolucji 1905–1907 • zna postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego • omawia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich • charakteryzuje orientację proaustriacką i prorosyjską • wyjaśnia znaczenie terminów: strajk powszechny, Organizacja Bojowa PPS, organizacja paramilitarna • zna daty krwawej niedzieli (22 I 1905), powstania Związku Walki Czynnej (1908) 	<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: wynalezienia szczepionki przeciwko wściekliznie (1885), odkrycia bakterii gruźlicy i cholery (1903) • wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i śmiertelności w XIX w. • ocenia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu • ocenia znaczenie budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego dla rozwoju komunikacji • wyjaśnia znaczenie terminu historyzm • zna daty: początków kina (1895), pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich (1896) – identyfikuje postacie: Émile’a Zoli, Fiodora Dostojewskiego, Josepha Conrada, Edgara Degasa, Pierre’a de Coubertina • wyjaśnia, jakie cele społeczne przyświecały literaturze i sztuce przełomu wieków • przedstawia okoliczności upowszechnienia sportu w drugiej połowie XIX w. • wyjaśnia znaczenie terminu symbolizm, ekspresjonizm, futuryzm • wyjaśnia, w jaki sposób podglądy pozytywistów wpłynęły na literaturę i sztukę przełomu XIX i XX w. • ocenia znaczenie kina dla rozwoju kultury masowej • ocenia zjawisko upowszechnienia sportu w drugiej połowie XIX w. • wyjaśnia znaczenie terminów: Bazar, odwilż (wiosna) posewastopolska • zna datę wprowadzenia stanu wojennego w Królestwie Polskim (1861) • identyfikuje postać Andrzeja Zamoyskiego • przedstawia proces polonizacji urzędów w Galicji • charakteryzuje odwilż posewastopolską w Królestwie Polskim • wyjaśnia, jaki cel stawiali sobie organizatorzy manifestacji
--	---

<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Władysława Sikorskiego • wymienia przyczyny rewolucji 1905–1907 w Rosji i Królestwie Polskiego • przedstawia przebieg rewolucji 1905–1907 w Królestwie Polskim • przedstawia działania Organizacji Bojowej PPS • wymienia polskie organizacje niepodległościowe działające pod zaborami • wyjaśnia znaczenie terminów: pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw, Młoda Polska, modernizm, pozytywizm warszawski • identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Elizy Orzeszkowej, Bolesława Prusa, Władysława Reymonta, Marię Konopnicką, Jana Matejkę, Stanisława Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego • wyjaśnia, na czym polegała literatura i malarstwo tworzone ku pokrzepieniu serc • podaje przykłady literatury i malarstwa tworzonego ku pokrzepieniu serc • przedstawia hasła pozytywistów warszawskich • omawia realizację haseł pracy u podstaw, charakteryzuje kulturę Młodej Polski • wymienia cechy kultury masowej na ziemiach polskich przełomu XIX i XX w. • wyjaśnia znaczenie terminów: trójprzymierze / państwa centralne, trójporozumienie / ententa, aneksja, kocioł bałkański • wskazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza i trójporozumienia, • wskazuje cele sojuszy • wskazuje na mapie państwa, które w wyniku wojen • bałkańskich zdobyły największe tereny • omawia przyczyny narastania konfliktów między europejskimi 	<p>patriotycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnicę w stosunku do powstania zbrojnego między „czerwonymi” i „białymi” • wyjaśnia, jaką rolę pełniły manifestacje patriotyczne w przededniu wybuchu powstania • porównuje programy polityczne „czerwonych” i „białych” • ocenia postawy społeczeństwa polskiego wobec polityki zaborców • ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego • wyjaśnia znaczenie terminu Komitet Centralny Narodowy • zna postacie: Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza Teodora Berga, Stanisława Brzóska • wskazuje na mapie zasięg działań powstańczych, tereny objęte działaniami dużych grup powstańczych • omawia cele programowe Tymczasowego Rządu Narodowego • charakteryzuje politykę władz powstańczych • wyjaśnia, jaką rolę w upadku powstania odegrała kwestia chłopska • wyjaśnia znaczenie terminu: żuawi śmierci, państwo podziemne • przedstawia sposób organizacji konspiracyjnego państwa polskiego w czasie powstania styczniowego • ocenia stosunek Aleksandra Wielopolskiego do konspiracji niepodległościowej ocenia postawy dyktatorów powstania styczniowego • wyjaśnia znaczenie terminów: kibitka, tajne komplety, trójlojalizm, Uniwersytet Latający, Towarzystwo Oświaty Narodowej, generał-gubernator • omawia walkę władz carskich z polskim Kościołem • charakteryzuje proces rusyfikacji na ziemiach zabranych • omawia rolę i postawy Polaków na zesłaniu
--	---

<p>mocarstwami</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przejawy rywalizacji mocarstw na morzach i oceanach • wyjaśnia znaczenie terminów: Wielka Wojna, front, ultimatum, wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna nieograniczona wojna podwodna, • zna daty: I wojny światowej (1914–1918), podpisania kapitulacji przez Niemcy w Compiègne (11 XI 1918) • wymienia cechy charakterystyczne prowadzenia i przebiegu działań wojennych w czasie I wojny światowej • zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI 1914), przyłączenia się Włoch do ententy (1915), ogłoszenia nieograniczonej wojny podwodnej (1917), podpisania traktatu brzeskiego (3 III 1918) • wskazuje na mapie państwa europejskie walczące w Wielkiej Wojnie po stronie ententy i państw centralnych • przedstawia okoliczności wybuchu Wielkiej Wojny • wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny miało wprowadzenie nowych rodzajów broni • wskazuje przyczyny klęski państw centralnych • wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie, kryzys przysięgowy, Legion Puławski, Błękitna Armia, Polska Organizacja Wojskowa • zna datę sformowania Legionów Polskich (1914) • zna postacie Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Józefa Hallera • przedstawia okoliczności, w jakich powstały Legiony Polskie i wskazuje cele ich działalności • wyjaśnia, jak zaborcy w czasie I wojny światowej traktowali ziemie Królestwa Polskiego • zna daty bitwy pod Gorlicami (1915), powstania Kompanii Kadrowej (1914), kryzysu przysięgowego (VII 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia politykę caratu wobec ludności polskiej na ziemiach zabranych • ocenia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec rusyfikacji • wyjaśnia znaczenie terminów: Komisja Kolonizacyjna, Hakata • przedstawia postawę polskiego Kościoła wobec kulturkampfu • omawia działalność instytucji prowadzących politykę germanizacji • zna daty: ogłoszenia tzw. noweli osadniczej (1904), wprowadzenia tzw. ustawy kagańcowej (1908) • przedstawia okoliczności nadania Galicji autonomii przez władze austriackie • wyjaśnia, jaką rolę w życiu Galicji odgrywali stańcy • ocenia postawy Polaków wobec polityki germanizacyjnej władz pruskich • ocenia znaczenie autonomii galicyjskiej dla rozwoju polskiego życia narodowego • ocenia poglądy stańczyków na problem polskich powstań narodowych • wyjaśnia znaczenie terminów: asymilacja, spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe • zna datę zakończenia budowy kolei warszawsko-wiedeńskiej (1848) • zna postać Franciszka Stefczyka • przedstawia uwarunkowania rozwoju przemysłu w Królestwie Polskim, rozwój Łodzi • przedstawia rozwój przemysłu i rolnictwa w zaborze pruskim • omawia rozwój spółdzielczości w Galicji • charakteryzuje przemiany społeczne na ziemiach polskich • wyjaśnia, na czym polegał proces asymilacji Żydów i jakie były jego skutki • wyjaśnia znaczenie terminów: haskala serwituty, famuły
---	---

<p>1917), bitwy pod Kaniowem (1918), powstania Polskiej Organizacji Wojskowej (1914)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie rejony walk Legionów Polskich • omawia udział polskich formacji zbrojnych u boku państw centralnych i u boku ententy • wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy niepodległości Polski miała działalność Polskiej Organizacji Wojskowej • wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja lutowa, rewolucja październikowa • zna daty wybuchu rewolucji lutowej (8 III 1917), wybuchu rewolucji październikowej (6/7 XI 1917) • identyfikuje postać Włodzimierza Lenina • wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej • wyjaśnia znaczenie terminów: dwuwładza, bolszewicy, tezy kwietniowe, Rada Komisarzy Ludowych, Armia Czerwona, łagry, dyktatura proletariatu • zna daty ogłoszenia tez kwietniowych przez Lenina (IV 1917), powstania rady Komisarzy Ludowych (XI 1917), wojny domowej w Rosji (1919–1922), powstania ZSRS (XII 1922) • identyfikuje postacie Mikołaja II, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego • wskazuje na mapie miejsce wybuchu rewolucji lutowej oraz ośrodki, które zapoczątkowały rewolucje październikową • omawia przebieg rewolucji lutowej • przedstawia okoliczności wybuchu rewolucji październikowej i omawia jej przebieg • charakteryzuje sytuację w Rosji po rewolucji październikowej • wyjaśnia znaczenie terminu Akt 5 listopada (manifest dwóch cesarzy) • zna daty wydania manifestu dwóch 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje rozwój gospodarczy ziem • wyjaśnia znaczenie terminów: endecja, internacjonalizm • identyfikuje postacie: Bolesława Limanowskiego, Róży Luksemburg, Juliana Marchlewskiego, Franciszka Stefczyka • omawia okoliczności narodzin ruchu robotniczego na ziemiach polskich • charakteryzuje program nurtu rewolucyjnego w polskim ruchu socjalistycznym • wyjaśnia, dlaczego polski ruch ludowy powstał i rozwinął się w Galicji • zna daty powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (1900), Ligi Narodowej (1893), Stronnictwa Ludowego (1895) • porównuje założenia programowe PPS i SDKPiL • wyjaśnia, jaki wpływ miała działalność partii politycznych na postawy Polaków pod zaborami • ocenia skalę realizacji haseł polskich partii politycznych w XIX i na początku XX w. • wyjaśnia znaczenie terminów: Duma Państwowa, Macierz Szkolna, strajk szkolny • wskazuje na mapie ośrodki wystąpień robotniczych w czasie rewolucji 1905–1907 • omawia przebieg powstania łódzkiego • opisuje działalność polskich partii politycznych w czasie rewolucji 1905–1907 • przedstawia okoliczności ukształtowania się orientacji politycznych Polaków na początku XX w. • zna daty: podziału na PPS–Frację Rewolucyjną i PPS—Lewicę (1906) • identyfikuje postać Józefa Mireckiego • porównuje założenia programowe
--	---

<p>cesarzy (5 XI 1916), podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919)</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje postacie Ignacego Jana Paderewskiego, Romana Dmowskiego • wymienia postanowienia Aktu 5 listopada • wymienia postanowienia konferencji wersalskiej w sprawie polskiej • zna daty powstania Rady Regencyjnej (1917), programu pokojowego prezydenta Wilsona (8 I 1918) • identyfikuje postacie Thomasa Woodrowa Wilsona, Władysława Grabskiego • przedstawia stosunek państw centralnych do sprawy polskiej • omawia sprawę polską w polityce państw ententy • wyjaśnia znaczenie terminów: Wielka Czwórka, Liga Narodów, wielki kryzys gospodarczy • zna daty podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919), powstania Ligi Narodów (1920), • wskazuje na mapie państwa europejskie decydujące o ładzie wersalskim • wymienia postanowienia traktatu wersalskiego • wyjaśnia znaczenie terminów: ład wersalski, demilitaryzacja, mały traktat wersalski, czarny czwartek, New Deal • zna daty obrad konferencji paryskiej (XI 1918–VI 1919), układu w Locarno (1925), czarnego czwartku (24 X 1929), • identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta • wskazuje na mapie państwa powstałe w wyniku rozpadu Austro–Węgier, państwa bałtyckie • przedstawia zniszczenia i straty po I wojnie światowej • charakteryzuje układ sił w Europie po zakończeniu wojny • wyjaśnia cel powstania Ligi Narodów 	<p>orientacji niepodległościowych do 1914 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia stosunek polskich partii politycznych do rewolucji 1905–1907 • ocenia postawy Polaków w przededniu nadciągającego konfliktu międzynarodowego • wyjaśnia znaczenie terminów: literatura postyczeniowa, skauting • identyfikuje postacie: Aleksandra Świętochowskiego, Stanisława Przybyszewskiego, Jana Kasprowicza • wyjaśnia wpływ poglądów pozytywistycznych na rozwój literatury • wyjaśnia, jaką rolę miało popularyzowanie historii wśród Polaków pod zaborami • wyjaśnia znaczenie terminów: cyganeria, ogródki jordanowskie, neoromantyzm • identyfikuje postacie: Wojciecha Gersona, Artura Górskiego, Kazimierza Prószyńskiego, Henryka Jordana, Andrzeja Małkowskiego • wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany światopoglądowe miała klęska powstania styczniowego • charakteryzuje sztukę polską przełomu XIX i XX w. • ocenia skuteczność tworzenia literatury i malarstwa ku pokrzepieniu serc • zna daty: podpisania układów • wyjaśnia, jaki wpływ na ład światowy miało powstanie nowych mocarstw w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • opisuje okoliczności powstania trójprzymierza i trójporozumienia • omawia przebieg wojny rosyjsko–japońskiej i jej skutki • przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich • przedstawia wpływ konfliktów kolonialnych na sytuację w Europie • opisuje sytuację na Bałkanach w drugiej połowie XIX w. • ocenia wpływ konfliktów
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przejawy wielkiego kryzysu gospodarczego i sposoby radzenia sobie z nim • wyjaśnia znaczenie terminów: marsz na Rzym, narodowy socjalizm (nazizm), antysemityzm, führer, obóz koncentracyjny • zna daty powstania marszu na Rzym (1922), przejścia przez A. Hitlera funkcji kanclerza (I 1933) • zna postacie Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera, Josefa Goebbelsa • charakteryzuje ideologię faszystowską • charakteryzuje ideologię nazistowską • wyjaśnia znaczenie terminów: „czarne koszule”, pakty laterańskie, noc długich noży, ustawy norymberskie, noc kryształowa, autorytaryzm • wskazuje na mapie Europy państwa demokratyczne, totalitarne i autorytarne • opisuje okoliczności przejścia władzy przez Benito Mussoliniego • przedstawia proces przejmowania władzy przez Adolfa Hitlera • charakteryzuje politykę nazistów wobec ludności żydowskiej • wyjaśnia znaczenie terminów: kult jednostki • zna daty utworzenia ZSRS (30 XII 1922), paktu Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939) • identyfikuje postać Józefa Stalina, Lwa Trockiego • wyjaśnia, w jaki sposób w ZSRS realizowano kult jednostki • wymienia cechy charakterystyczne państwa stalinowskiego • wyjaśnia znaczenie terminów: Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja rolnictwa, gospodarka planowa, łagier, NKWD • opisuje metody stosowane przez Józefa Stalina w celu umocnienia swoich wpływów • omawia reformy gospodarcze Józefa Stalina 	<p>kolonialnych na sytuację w Europie</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ konfliktów bałkańskich na zaostrzenie sytuacji międzynarodowej w Europie • wyjaśnia znaczenie terminu U–Boot • zna daty: wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro–Węgry (28 VII 1914), bitwy nad Marną (IX 1914), bitwy pod Verdun (1916), bitwy pod Ypres (1915), ataku Niemiec na Belgię i Francję (VIII 1914), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone (IV 1917), kapitulacji Austro–Węgier (XI 1918) • zna postacie: Franciszka Ferdynanda Habsburga, Karola I Habsburga, Wilhelma II, Paula von Hindenburga • przedstawia proces kształtowania się bloku państw centralnych i państw ententy • przedstawia okoliczności kapitulacji państw centralnych • wyjaśnia, jaki wpływ na losy wojny miała sytuacja wewnętrzna w Niemczech i Austro–Węgrzech • opisuje przebieg walk na froncie zachodnim • przedstawia przebieg walk na Bałkanach i we Włoszech • ocenia skutki ogłoszenia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej • omawia przebieg wojny na morzach • wyjaśnia znaczenie terminu wojna manewrowa • zna daty bitwy pod Tannenbergiem (VIII 1914), wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego (6 VIII 1914), powstania Naczelnego Komitetu Narodowego (1914), powstania Legionu Puławskiego (1914) • wskazuje na mapie podział ziem polskich w 1915 r. • opisuje przebieg działań wojennych na froncie wschodnim • przedstawia genezę i organizację Legionów Polskich
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zbrodnie komunistyczne do 1939 r. • omawia relacje między ZSRS a Niemcami do 1939 r. • wyjaśnia znaczenie terminów: mass media, propaganda • wymienia rodzaje mass mediów • przedstawia społeczne skutki I wojny światowej • wyjaśnia znaczenie terminu indoktrynacja • zna datę przyznania prawa wyborczego kobietom w Polsce (1918) • wymienia rodzaje mass mediów • przedstawia rozwój środków komunikacji w okresie międzywojennym • wymienia nowe nurty w architekturze i sztuce • wyjaśnia, dlaczego sztuka filmowa cieszyła się coraz większą popularnością • wyjaśnia znaczenie terminu Anschluss • zna daty Anschlussu Austrii (III 1938), aneksji Czech i Moraw przez III Rzeszę (III 1939) • zna postacie Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera, Francisco Franco • wskazuje na mapie państwa europejskie, które padły ofiarą agresji Niemiec i Włoch • wymienia cele, jakie przyświecały państwom totalitarnym w polityce zagranicznej • wyjaśnia znaczenie terminów: oś Berlin–Rzym–Tokio, appeasement • przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii • przedstawia przyczyny Anschlussu Austrii • wymienia postanowienia konferencji w Monachium • przedstawia skutki decyzji podjętych na konferencji monachijskiej • charakteryzuje kolejne etapy podboju Europy przez A. Hitlera do sierpnia 1939 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia okoliczności utworzenia wojska polskiego we Francji • zna daty powstania Komitetu Narodowego Polski w Warszawie (1914), powstania Komitetu Narodowego Polski w Lozannie (1917) • porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim • ocenia sposób traktowania ziem polskich przez zaborców w czasie I wojny światowej • ocenia wkład Legionów Polskich w odzyskanie niepodległości przez Polaków • wyjaśnia znaczenie terminów: Rząd Tymczasowy, biała gwardia, Czecha • zna daty obalenia caratu przez Rząd Tymczasowy (15 III 1917), ogłoszenia konstytucji (VII 1918), zamordowania rodziny carskiej (VII 1918) • identyfikuje postacie Grigorija Rasputina, Aleksandra Kiereńskiego • omawia sytuację wewnętrzną w Rosji w czasie I wojny światowej • charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji • wyjaśnia, dlaczego bolszewicy zdobyli popularność wśród Rosjan • określa przyczyny, omawia przebieg i skutki wojny domowej w Rosji • wyjaśnia znaczenie terminów: mienszewicy, eserowcy, kadeci • wymienia rosyjskie stronnictwa polityczne i przedstawia ich założenia programowe • ocenia skutki przewrotu bolszewickiego dla Rosji i Europy • zna daty odezwy cara Mikołaja II (1916), odezw Rządu Tymczasowego i bolszewików (1917) • identyfikuje postacie Aleksandra Kakowskiego, Zdzisława Lubomirskiego, Józefa Ostrowskiego, Georges-a Clemenceau, Davida Lloyda George'a • omawia udział delegacji polskiej na
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • zna daty powstania Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej (7 XI 1918), przekazania władzy wojskowej J. Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918r) • identyfikuje postacie Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego • wymienia pierwsze ośrodki władzy na ziemiach polskich • omawia okoliczności przejścia władzy przez Józefa Piłsudskiego • opisuje działania pierwszych rządów polskich o odzyskaniu niepodległości • omawia dążenia władz polskich do uzyskania przez Polskę uznania międzynarodowego • wyjaśnia znaczenie terminów: koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna • zna daty Bitwy Warszawskiej (15 VIII 1920), pokoju w Rydze (18 III 1921) • znanostacie Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, Wincentego Witosa • wskazuje na mapie granicę wschodnią ustaloną w pokoju ryskim • wymienia postanowienia pokoju ryskiego • wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Obrony Państwa, „bunt” Żeligowskiego • wskazuje na mapie miejsca bitew stoczonych z Rosjanami w 1920 r. • przedstawia postawy Polaków wobec zagrożenia niepodległości ze strony bolszewików • omawia przebieg Bitwy Warszawskiej i jej skutki • przedstawia, w jaki sposób Polska przyłączyła ziemię wileńską • wyjaśnia znaczenie terminu plebiscyt • zna datę wybuchu powstania wielkopolskiego (27 XII 1918) • wskazuje na mapie obszary plebiscytowe 	<p>konferencji wersalskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zależności między sytuacją militarną państw centralnych i ententy podczas I wojny światowej a ich stosunkiem do sprawy polskiej • ocenia, jakie znaczenie miał Akt 5 listopada dla narodu polskiego • ocenia, jakie znaczenie miał program pokojowy prezydenta Wilsona dla narodu polskiego • wyjaśnia znaczenie terminów: wolne miasto, europeizacja • zna postać Kemala Mustafy • wskazuje na mapie postanowienia traktatu wersalskiego • przedstawia zasady, na jakich opierał się ład wersalski • omawia postanowienia pokoiów podpisanych z dawnymi sojusznikami Niemiec • charakteryzuje działalność Ligi Narodów • wskazuje przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego • skutki wielkiego kryzysu gospodarczego • zna daty wstąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926), wstąpienia ZSRS do Ligi Narodów (1934) • omawia postanowienia pokoiów podpisanych z dawnymi sojusznikami Niemiec • wyjaśnia, jaką rolę w podważeniu ładu wersalskiego odegrał układ w Locarno • ocenia skuteczność funkcjonowania ładu wersalskiego • ocenia wpływ wielkiego kryzysu gospodarczego na sytuację polityczną w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: korporacja, pucz • zna daty przejścia przez B. Mussoliniego funkcji premiera (1922), funkcjonowania republiki weimarskiej (1919–1933), puczu monachijskiego (1923), podpalenia Reichstagu (II 1933), przejścia pełnej władzy w Niemczech przez Adolfa
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wydarzenia, które miały wpływ na kształt zachodniej granicy państwa polskiego • przedstawia skutki powstania wielkopolskiego i plebiscytów na Warmii, Mazurach i Powiślu oraz na Górnym Śląsku • zna daty plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921), trzeciego powstania śląskiego (V–VII 1921) • zna postacie gnącego Jana Paderewskiego, Wojciecha Korfańtego • wskazuje na mapie obszar powstania wielkopolskiego, obszar Wolnego Miasta Gdańska • omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego • wyjaśnia, jakie znaczenie dla niepodległej Polski miał dostęp do morza • przedstawia przyczyny i skutki powstań śląskich • wyjaśnia znaczenie terminu Naczelnik Państwa • zna daty uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921), wyboru G. Narutowicza na prezydenta (9 XII 1922) • omawia postanowienia konstytucji marcowej • wyjaśnia znaczenie terminów: kontrasygnata, hiperinflacja, wojna celna • zna daty pierwszych wyborów do sejmu ustawodawczego (26 I 1919), uchwalenia małej konstytucji (20 II 1919), zabójstwa prezydenta G. Narutowicza (16 XII 1922), • identyfikuje postacie Wincentego Witosa, Wojciecha Korfańtego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Daszyńskiego, Władysława Grabskiego • charakteryzuje zadania, jakie stanęły przed władzami odradzającej się Polski 	<p>Hitlera (VIII 1934)</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje postać Piusa XI • omawia przyczyny popularności faszystów we Włoszech • omawia przyczyny popularności nazistów w Niemczech • wyjaśnia, w jaki sposób naziści kontrolowali życie obywateli • wyjaśnia, dlaczego w Europie zyskały popularność rządy autorytarne • zna daty powstania Związków Włoskich Kombatantów (1919), powstania Narodowej Partii Faszystowskiej (1921) • identyfikuje postać Alfreda Rosenberga • przedstawia sytuację Włoch po zakończeniu I wojny światowej • przedstawia sytuację Niemiec po zakończeniu I wojny światowej • ocenia zbrodniczą politykę nazistów do 1939 r. • ocenia wpływ polityki prowadzonej przez B. Mussoliniego i A. Hitlera na życie obywateli • wyjaśnia znaczenie terminów: wielka czystka, komunizm wojenny, sowchoz, kolchoz, Gułag • zna postacie Joachima Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa • wskazuje na mapie największe skupiska łagrów, obszar głodu w latach 1932–1933 • omawia okoliczności przejęcia władzy przez Józefa Stalina • charakteryzuje politykę gospodarczą w Rosji Radzieckiej po zakończeniu I wojny światowej • przedstawia rozwój terytorialny Rosji Radzieckiej i ZSRS w okresie międzywojennym • wyjaśnia, dlaczego system komunistyczny w ZSRS jest oceniany jako zbrodniczy • ocenia politykę J. Stalina wobec swoich przeciwników • ocenia skutki reform gospodarczych wprowadzonych w ZSRS przez J.
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia postanowienia małej konstytucji • charakteryzuje rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926 • wyjaśnia znaczenie terminów: zamach majowy, sanacja • zna daty początku zamachu majowego (12 V 1926), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935) • omawia skutki polityczne i ustrojowe zamachu majowego • charakteryzuje rządy sanacyjne • wyjaśnia znaczenie terminów: dekret, nowela sierpniowa, obóz sanacyjny, autorytaryzm, Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, Centrolew, wybory brzeskie, proces brzeski, Obóz Zjednoczenia Narodowego • zna daty dymisji rządu i prezydenta S. Wojciechowskiego (14 V 1926), uchwalenia noweli sierpniowej (2 VIII 1926), powstania BBWR (1928), wyborów brzeskich (XI 1930), procesu brzeskiego (1932) • zna postacie Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego, Macieja Rataja, Ignacego Mościckiego • omawia przyczyny zamachu majowego • charakteryzuje przebieg zamachu majowego • przedstawia postanowienia konstytucji kwietniowej • wyjaśnia znaczenie terminów: Polska A i Polska B, Centralny Okręg Przemysłowy • wskazuje na mapie obszar Polski A i Polski B • wymienia różnice między Polską A i Polską B • wyjaśnia, jaką rolę gospodarczą odgrywał Centralny Okręg Przemysłowy • wyjaśnia znaczenie terminu reforma walutowa • zna daty reformy walutowej W. Grabskiego (1924), rozpoczęcia budowy Gdyni (1921), rozpoczęcia 	<p>Stalina</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia zbrodniczą politykę komunistów do 1939 r. • wyjaśnia znaczenie terminów: modernizm, funkcjonalizm • przedstawia społeczne skutki I wojny światowej • wymienia rodzaje mass mediów • wyjaśnia, jakie cele przyświecały nowym trendom w architekturze i sztuce • charakteryzuje zmiany społeczne w dwudziestoleciu międzywojennym • wyjaśnia znaczenie terminów: dadaizm, surrealizm, futuryzm • wyjaśnia, jaki wpływ miały mass media na społeczeństwo w dwudziestoleciu międzywojennym • ocenia wpływ mass mediów na kształtowanie opinii publicznej • ocenia wpływ mass mediów na rozwój propagandy w państwach totalitarnych • ocenia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie po zakończeniu I wojny światowej • przedstawia proces militaryzacji Niemiec • wymienia strony walczące ze sobą w hiszpańskiej wojnie domowej • omawia okoliczności zwołania konferencji monachijskiej • charakteryzuje włoską ekspansję terytorialną do 1939 r. • wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji Japonii na Dalekim Wschodzie • zna daty zbombardowania Guerniki (1937), proklamowania niepodległości Słowacji (III 1939) • identyfikuje postać Józefa Tiso • wyjaśnia wpływ polityki appeasementu na politykę zagraniczną Niemiec • charakteryzuje sytuację w Europie pod koniec lat 30. XX w. • ocenia postawę polityków państw zachodnich na konferencji w Monachium
---	--

<p>budowy COP-u (1937)</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna postacie Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego • wskazuje na mapie obszar COP-u, Gdyni • omawia reformy rządu Władysława Grabskiego • przedstawia przyczyny budowy portu w Gdyni i jego znaczenie dla polskiej gospodarki • przedstawia założenia 4-letniego planu gospodarczego Eugeniusza Kwiatkowskiego i jego realizację • wyjaśnia znaczenie terminu analfabetyzm • omawia strukturę narodowościową i wyznaniową II Rzeczypospolitej • wyjaśnia, w jaki sposób władze odrodzonego państwa polskiego walczyły z analfabetyzmem • wyjaśnia znaczenie terminów: asymilacja narodowa, asymilacja państwowa • przedstawia strukturę społeczną II Rzeczypospolitej • wyjaśnia, na czym polegać miała asymilacja narodowa i państwowa • omawia rozwój edukacji w II Rzeczypospolitej • wyjaśnia znaczenie terminu Enigma • identyfikuje postać Władysława Reymonta • przedstawia najważniejsze osiągnięcia kultury polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym • wymienia przedstawicieli polskiej literatury w dwudziestoleciu międzywojennym • wymienia osiągnięcia polskich naukowców w dziedzinie nauk matematycznych • przedstawia osiągnięcia polskiej literatury w okresie dwudziestolecia międzywojennego • wymienia sojusze, jakie zawarła Polska w dwudziestoleciu międzywojennym • wyjaśnia, które z nich miały stanowić gwarancję bezpieczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia skutki polityki appeasement dla Europy • przedstawia sytuację międzynarodową jesienią 1918 r. • wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja międzynarodowa, która zaistniała pod koniec 1918 r., • wpłynęła na odzyskanie niepodległości przez Polskę • przedstawia założenia programowe pierwszych ośrodków władzy • ocenia polityczne starania Polaków w przededniu odzyskania niepodległości • ocenia rolę, jaką odegrał Józef Piłsudski w momencie odzyskania niepodległości • wyjaśnia znaczenie terminu linia Curzona • identyfikuje postacie Symona Petlury, Tadeusza Rozwadowskiego, Władysława Sikorskiego, Siemiona Budionnego • wskazuje na mapie tereny zajęte przez Armię Czerwoną do sierpnia 1920 r. • porównuje koncepcję inkorporacyjną i federacyjną • omawia okoliczności podjęcia przez wojska polskie wyprawy kijowskiej i jej skutki • opisuje przebieg ofensywy bolszewickiej w 1920 r • przedstawia przebieg i skutki kontrofensywy polskiej w 1920 r • identyfikuje postacie Feliksa Dzierżyńskiego, Juliana Marchlewskiego • przedstawia przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego pod koniec 1918 i 1 1919 r. • ocenia postawę Polaków wobec ekspansji ukraińskiej w Galicji Wschodniej • ocenia postanowienia pokoju ryskiego • wyjaśnia znaczenie terminu konwencja górnośląska • zna daty przybycia I. J. Paderewskiego do Poznania (26 XII
---	---

<p>II Rzeczypospolitej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „korytarz”, polityka równowagi i „równych odległości” • zna daty traktatu polsko–radzieckiego o nieagresji (1932), polsko–niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934) • identyfikuje postać Józefa Becka • omawia stosunek do państw sąsiednich do II Rzeczypospolitej • charakteryzuje stosunki polsko–radzieckie i polsko–niemieckie w dwudziestoleciu międzywojennym • wyjaśnia, na czym polegała „polityka równowagi” i „równych odległości” • zna daty paktu Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939), polsko–brytyjskiego sojuszu polityczno–wojskowego (25 VIII 1939) • wskazuje na mapie obszary, które na mocy paktu Ribbentrop–Mołotow miały przypaść III Rzeszy i ZSRS • przedstawia żądania, jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r. • wymienia postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow • zna daty wypowiedzenia przez Niemcy deklarację o niestosowaniu przemocy z Polską (IV 1939) • identyfikuje postacie Joachima von Ribbentropa, Władysława Mołotowa • wskazuje na mapie Zaolzie, tzw. „korytarz • omawia postawę władz II Rzeczypospolitej wobec żądań niemieckich • wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop–Mołotow 	<p>1918), zaślubin Polski z morzem (10 II 1920), pierwszego powstania śląskiego (VIII 1919), drugiego powstania śląskiego (VIII 1920), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920)</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje postacie gnącego Józefa Dowbora–Muśnickiego, Józefa Hallera • wskazuje na mapie zasięg powstań śląskich, Śląsk Cieszyński • przedstawia okoliczności zaślubin Polski z morzem • opisuje konflikt polsko–czeskosłowacki i jego skutki • przedstawia proces kształtowania się zachodniej i północnej granicy państwa polskiego • ocenia postawę Polaków wobec sytuacji politycznej w Wielkopolsce w końcu 1918 r. • ocenia przyczyny klęski Polski w plebiscycie na Warmii, Mazurach i Powiślu • ocenia postawę Polaków wobec walki o polskość Śląska • wyjaśnia znaczenie terminu partyjniactwo • zna datę wprowadzenia podziału na województwa (1919) • przedstawia okoliczności pierwszych wyborów prezydenckich • omawia okoliczności i skutki zamachu na prezydenta Gabriela Narutowicza • przedstawia przejawy kryzysu rządów parlamentarnych • charakteryzuje scenę polityczną II Rzeczypospolitej • wyjaśnia wpływ słabości politycznej rządów parlamentarnych na pozycję międzynarodową II Rzeczypospolitej • ocenia pozycję ustrojową Naczelnika Państwa • ocenia rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926 • wyjaśnia znaczenie terminów: „cuda nad urną”, grupa Pułkowników, grupa zamkowa
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • zna postacie Kazimierza Bartla, Walerego Sławka, Adama Koca, Edwarda Rydza-Śmigłego, Władysława Sikorskiego • przedstawia politykę władz sanacyjnych wobec opozycji politycznego • omawia rządy sanacyjne po śmierci Józefa Piłsudskiego • porównuje pozycję prezydenta w konstytucjach marcowej i kwietniowej • charakteryzuje polski autorytaryzm na tle przemian politycznych w Europie • ocenia zamach majowy i jego wpływ na losy II Rzeczypospolitej i jej obywateli • ocenia metody, jakimi władze sanacyjne walczyły z opozycją polityczną • wskazuje na mapie przebieg magistrali węglowej • przedstawia problemy gospodarcze, z jakimi borykała się Polska po odzyskaniu niepodległości • charakteryzuje wielki kryzys gospodarczy w Polsce • omawia założenia i realizację reformy rolnej • przedstawia sposoby przezwyciężania trudności gospodarczych przez władze II Rzeczypospolitej • charakteryzuje działania podjęte w celu modernizacji gospodarki Polski w dwudziestoleciu międzywojennym • ocenia wpływ reform Władysława Grabskiego na sytuację gospodarczą II Rzeczypospolitej • ocenia znaczenie portu gdyńskiego dla gospodarki II Rzeczypospolitej • ocenia gospodarczą działalność Eugeniusza Kwiatkowskiego • wyjaśnia znaczenie terminów: getto ławkowe, <i>numerus clausus</i> • opisuje sytuację społeczną Polski po odzyskaniu niepodległości • charakteryzuje politykę władz II
--	--

	<p>Rzeczypospolitej wobec Ukraińców</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia stosunki polsko–żydowskie • charakteryzuje przykłady realizacji polityki asymilacyjnej w latach trzydziestych XX wieku • ocenia położenie mniejszości narodowych w II Rzeczypospolitej • ocenia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych • wyjaśnia znaczenie terminów: lwowska szkoła matematyczna, awangarda, styl narodowy • wymienia przedstawicieli nauk matematycznych, przedstawicieli kina, twórców sztuki w Polsce międzywojennej • przedstawia rozwój kinematografii polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym • charakteryzuje kierunki w sztuce i architekturze II Rzeczypospolitej • wyjaśnia znaczenie terminów: katastrofizm, skamandryci, Awangarda Krakowska, formizm, <i>art déco</i> • przedstawia nurty w polskiej literaturze oraz grupy poetyckie, jakie rozwinęły się w okresie dwudziestolecia międzywojennego • ocenia dorobek kultury i nauki polskiej w okresie międzywojennym • wyjaśnia znaczenie terminów: Międzymorze, wojna przewencyjna • zna daty układu w Rapallo (1922), układu w Locarno (1925) • przedstawia koncepcję Józefa Piłsudskiego dotyczącą prowadzenia polityki zagranicznej i przykłady jej realizacji • omawia ideę Międzymorza i wyjaśnia przyczyny jej niepowodzenia • wskazuje zagrożenia, jakie stwarzały dla Polski układy z Rapallo i Locarno • charakteryzuje politykę zagraniczną prowadzoną przez Józefa Becka • wyjaśnia, jaki wpływ na pozycję międzynarodową Polski miały układy
--	---

	<p>w Rapallo i Locarno</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaki wpływ na pozycję międzynarodową Polski miały polsko–radziecki traktat o nieagresji i polsko–niemiecka deklaracja o niestosowaniu przemocy • ocenia pozycję II Rzeczypospolitej na arenie międzynarodowej • przedstawia przyczyny konfliktu polsko–czeskosłowackiego o Zaolzie • wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiło włączenie Zaolzia do II Rzeczypospolitej • wyjaśnij, jakie cele przyświecały polityce zagranicznej Wielkiej Brytanii i Francji wobec Polski w 1939 r. • przedstawia okoliczności zawarcia paktu Ribbentrop–Mołotow • charakteryzuje relacje polsko–brytyjskie i polsko–francuskie w przededniu II wojny światowej • wyjaśnia, jaki wpływ miały brytyjskie i francuskie gwarancje dla Polski na politykę A. Hitlera • ocenia postawę rządu polskiego wobec problemu Zaolzia • ocenia postawę społeczeństwa polskiego wobec żądań niemieckich
--	---

WYMAGANIA EDUKACYJNE

HISTORIA, KLASA VIII

PODSTAWOWE	PONADPODSTAWOWE
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: wojna błyskawiczna (<i>Blitzkrieg</i>) • zna daty: agresji Niemiec na Polskę (1 IX 1939), wkroczenia Armii Czerwonej do Polski (17 IX 1939) • identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Józefa Stalina • wymienia etapy wojny obronnej Polski • wyjaśnia przyczyny klęski Polski we wrześniu 1939 r. • wyjaśnia znaczenie terminów: alianci, bitwa o Anglię, kolaboracja 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „polskie Termopile”, Korpus Ochrony Pogranicza (KOP) • identyfikuje postacie: Władysława Raginisa, Franciszka Kleeberga • wymienia miejsca kluczowych bitew wojny obronnej Polski stoczonych z wojskami niemieckimi i sowieckimi • przedstawia polityczne i militarne założenia planu obrony Polski w 1939 r. • omawia okoliczności wkroczenia wojsk sowieckich na terytorium Polski w kontekście paktu

<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: ataku III Rzeszy na Francję (10 V 1940), bitwy o Anglię (VII–X 1940) • wymienia państwa, które padły ofiarą agresji sowieckiej oraz niemieckiej do 1941 r. • wyjaśnia znaczenie terminu: plan „Barbarossa” • zna datę: agresji Niemiec na ZSRS (22 VI 1941), bitwy pod Stalingradem (VIII 1942 – II 1943) • omawia przełomowe znaczenie bitwy stalingradzkiej dla przebiegu II wojny światowej • wyjaśnia znaczenie terminów: ruch oporu, getto, Holokaust, obóz koncentracyjny • przedstawia założenia rasowej polityki hitlerowców oraz metody jej realizacji • wyjaśnia znaczenie terminu: bitwa o Atlantyk • zna daty: ataku Japonii na USA (7 XII 1941), bitwy pod El Alamein (X–XI 1942), bitwy o Midway (VI 1942) • identyfikuje postać: Franklina Delano Roosevelta • wymienia główne strony konfliktu w Afryce i w rejonie Pacyfiku oraz ich najważniejsze cele strategiczne • wyjaśnia znaczenie terminów: Karta atlantycka, Wielka Koalicja, Wielka Trójka • zna datę: podpisania Karty atlantyckiej (14 VIII 1941 r.) • identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla • wyjaśnia genezę powstania i cele Wielkiej Koalicji • wyjaśnia znaczenie terminu: ład jałtański • zna daty: konferencji jałtańskiej (4–11 II 1945), bezwarunkowej kapitulacji III Rzeszy (8/9 V 1945) • identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla • przedstawia decyzje podjęte podczas 	<p>Ribbentrop–Mołotow</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: wojna zimowa, państwo marionetkowe, państwo Vichy • przedstawia ekspansję ZSRS w latach 1939–1941 • pisuje kolejne etapy agresji Niemiec w latach 1940–1941 • opisuje skutki bitwy o Anglię oraz omawia jej polityczne i militarne znaczenie • wyjaśnia znaczenie terminów: blokada Leningradu, Lend-Lease Act • zna datę: blokady Leningradu (1941–1944) • identyfikuje postać: Friedricha von Paulusa • przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim w latach 1941–1943 • charakteryzuje stosunek ludności do okupanta na zajmowanych terenach przez Niemców • przedstawia, w jaki sposób Niemcy traktowali jeńców sowieckich • wyjaśnia znaczenie terminów: „przestrzeń życiowa” (Lebensraum), „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, „Szoah”, „Żegota”, szmalcownicy • identyfikuje postacie: Heinricha Himmlera, Oskara Schindlera • wskazuje na mapie obozy koncentracyjne i obozy zagłady w Europie • przedstawia przebieg zagłady europejskich Żydów • omawia postawy ludności ziem okupowanych wobec Holokaustu i niemieckich agresorów • wyjaśnia znaczenie terminów: U-Boot, pancernik, lotniskowiec • zna daty: ataku Włoch na Egipt (VIII 1940), lądowania wojsk niemieckich w Afryce (1941), walk o Guadalcanal (VIII 1942 – II 1943) • identyfikuje postacie: Bernarda Montgomery’ego, Dwighta Davida Eisenhowera
--	---

<p>konferencji jałtańskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: Generalne Gubernatorstwo, wysiedlenia, deportacja, sowietyzacja • wskazuje na mapie tereny pod okupacją niemiecką i sowiecką • charakteryzuje główne cele niemieckiej i sowieckiej polityki okupacyjnej • wyjaśnia znaczenie terminu: rząd emigracyjny • identyfikuje postać: Władysława Sikorskiego • przedstawia okoliczności powstania polskiego rządu emigracyjnego • wyjaśnia, jakie znaczenie miała działalność rządu emigracyjnego dla Polaków w kraju i na uchodźstwie • wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa (AK) • zna datę: powstania AK (14 II 1942) • identyfikuje postacie: Stefana Roweckiego ps. Grot, Tadeusza Komorowskiego ps. Bór • wymienia sfery działalności Polskiego Państwa Podziemnego • wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Armia Krajowa • wyjaśnia znaczenie terminów: łapanka, Holokaust, getto • wymienia postawy Polaków wobec polityki okupanta niemieckiego przedstawia metody eksterminacji narodu żydowskiego • wyjaśnia znaczenie terminu: godzina „W” • zna czas trwania powstania warszawskiego (1 VIII–2 X 1944) • przedstawia przyczyny i opisuje skutki powstania warszawskiego • wyjaśnia znaczenie terminu: Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie • wymienia i wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew II wojny światowej z udziałem Polaków (walki o Narwik, bitwa o Anglię, oblężenie Tobruku, Monte Cassino, Arnhem) 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przebieg walk w Afryce • charakteryzuje ekspansję japońską w Azji • omawia działania wojenne na morzach i oceanach • wyjaśnia znaczenie terminów: Lend-Lease Act, konferencja w Casablance, operacja „Market Garden”, linia Gustawa • identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Stanisława Maczka • przedstawia etapy formowania się Wielkiej Koalicji antyhitlerowskiej • przedstawia decyzje podjęte podczas konferencji w Casablance • opisuje walki na froncie zachodnim i we Włoszech w latach 1943–1944 • wyjaśnia znaczenie terminów: Wał Pomorski, taktyka „żabich skoków” • identyfikuje postać: Douglasa MacArthura • charakteryzuje działania na froncie wschodnim, zachodnim i na Pacyfiku w latach 1944-1945 • omawia metody prowadzenia walki w rejonie Azji i Pacyfiku oraz przedstawia ich skutki • wyjaśnia znaczenie terminów: volksdeutsch, „gadzinówka”, Akcja Specjalna „Kraków”, granatowa policja, Pawiak, paszportyzacja • identyfikuje postać: Hansa Franka • przedstawia i porównuje politykę okupanta niemieckiego na ziemiach wcielonych do III Rzeszy i w Generalnym Gubernatorstwie • charakteryzuje życie codzienne w kraju pod okupacją niemiecką na przykładzie Warszawy • zna datę: ewakuacji armii Andersa na Bliski Wschód (VIII 1942) • identyfikuje postać: Kazimierza Sosnkowskiego • przedstawia okoliczności podpisania układu Sikorski–Majski • opisuje okoliczności wyjścia z ZSRS Armii Polskiej gen. Władysława Andersa • omawia polityczne skutki katastrofy
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: Manifest PKWN, Polska lubelska, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej (TRJN) • zna daty: ogłoszenia Manifestu PKWN (22 VII 1944), powstania TRJN (VI 1945) • wyjaśnia, w jakich okolicznościach komuniści przejęli władzę w Polsce • omawia okoliczności i skutki powstania TRJN • wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Narodów Zjednoczonych, Karta Narodów Zjednoczonych • zna daty: podpisania Karty Narodów Zjednoczonych (VI 1945), konferencji poczdamskiej (VII–VIII 1945) • identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Harry’ego Trumana • wymienia postanowienia konferencji w Poczdamie • przedstawia cele ONZ • wyjaśnia znaczenie terminów: żelazna kurtyna, zimna wojna, mur berliński • zna daty: proklamowania RFN (IX 1949), powstania NRD (X 1949), budowy muru berlińskiego (1961) • identyfikuje postać: Harry’ego Trumana • wskazuje na mapie terytorium RFN i NRD • wyjaśnia, czym była zimna wojna • przedstawia przyczyny powstania dwóch państw niemieckich • wyjaśnia znaczenie terminów: kraje demokracji ludowej, powstanie węgierskie • zna datę: wybuchu powstania węgierskiego (X 1956) • omawia cechy charakterystyczne państw demokracji ludowej • wymienia przyczyny i skutki powstania węgierskiego w 1956 r. • zna datę: wojny w Korei (1950–1953) • wskazuje na mapie Koreę, Wietnam i Chiny 	<p>gibraltarskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia tworzące się w ZSRS i w kraju pod okupacją ośrodki przyszłych polskich władz komunistycznych • wyjaśnia znaczenie terminów: partyzantka Hubala, Służba Zwycięstwu Polski (SZP), cichociemni, Kedyw, akcja scaleniowa • identyfikuje postacie: Henryka Dobrzańskiego, Jana Karskiego, Jana Nowaka-Jeziorańskiego • omawia proces budowania struktur wojskowych Polskiego Państwa Podziemnego • wyjaśnia, na czym polegała akcja scaleniowa • wymienia najważniejsze akcje zbrojne ZWZ-AK • charakteryzuje działalność polskich partii politycznych w okresie okupacji • przedstawia działalność Delegatury Rządu na Kraj • wymienia znaczenie terminów: kontyngent, czarny rynek, Żydowska Organizacja Bojowa (ŻOB), szmalcownik, Ukraińska Powstańcza Armia (UPA), czystki etniczne • zna daty: decyzji o przeprowadzeniu Holokaustu (1942), początku wysiedleń na Zamojszczyźnie (XI 1942), tzw. krwawej niedzieli (11 VII 1943) • identyfikuje postacie: Władysława Bartoszewskiego, Zofii Kossak-Szczuckiej, Witolda Pileckiego, Jana Karskiego • charakteryzuje warunki życia w getcie • opisuje postawy Polaków wobec Holokaustu • przedstawia przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego na Kresach Wschodnich • wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Ostra Brama” • identyfikuje postać: Antoniego
--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia komunistyczne kraje Dalekiego Wschodu • omawia przyczyny i skutki konfliktów w Azji w czasie zimnej wojny • wyjaśnia znaczenie terminów: dekolonizacja, Trzeci Świat • wskazuje przyczyny rozpadu systemu kolonialnego • wyjaśnia znaczenie terminów: Bliski Wschód, konflikt żydowsko-palestyński • omawia charakter konfliktu bliskowschodniego • wyjaśnia znaczenie terminów: • praska wiosna, wyścig zbrojeń • zna datę: praskiej wiosny (1968) • identyfikuje postać: Fidela Castro • omawia przyczyny i skutki praskiej wiosny • wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja między USA i ZSRS w dziedzinach: wojskowości i podboju kosmosu • wyjaśnia znaczenie terminów: traktaty rzymskie, Unia Europejska, euro • zna daty: powstania EWWiS (1952), podpisania traktatów rzymskich (1957), powstania Unii Europejskiej (1993) • identyfikuje postać: Roberta Schumana • wskazuje na mapie państwa założycielskie EWG • podaje przyczyny integracji europejskiej • wyjaśnia znaczenie terminu: rewolucja obyczajowa • omawia cechy charakterystyczne rewolucji obyczajowej i jej skutki • wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, referendum ludowe • zna daty: referendum ludowego (30 VI 1946), pierwszych powojennych wyborów parlamentarnych (I 1947) • identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, 	<p>Chruściela ps. Monter</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje realizację planu „Burza” na Kresach Wschodnich • przedstawia sytuację w Warszawie w przededniu powstania i opisuje jej wpływ na bezpośrednią decyzję wydania rozkazu o wybuchu powstania • omawia postawę wielkich mocarstw wobec powstania warszawskiego • zna daty: powstania armii gen. Z. Berlinga w ZSRS (V 1943), bitwy pod Falaise (VIII 1944), bitwy pod Arnhem (IX 1944) • identyfikuje postacie: Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego, Zygmunta Berlinga • wyjaśnia znaczenie terminów: Krajowa Rada Narodowa (KRN), Niepodległość („NIE”) • zna daty: powołania KRN (31 XII 1943/1 I 1944), powstania Rządu Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej (XII 1944), rozwiązania AK (19 I 1945) • identyfikuje postacie: Edwarda Osóbki-Morawskiego, Augusta Emila Fieldorfa ps. Nil • podaje przejawy zależności powojennej Polski od ZSRS • opisuje metody represji zastosowane przez komunistów wobec Polskiego Państwa Podziemnego • wyjaśnia znaczenie terminów: plan Marshalla (Europejski Plan Odbudowy), denazyfikacja, demilitaryzacja, dekartelizacja, demokratyzacja • zna daty: ogłoszenia planu Marshalla (VI 1947) • identyfikuje postacie: Clementa Attlee, George’a Marshalla • wskazuje na mapie państwa, które przyjęły pomoc USA w ramach planu Marshalla • przedstawia polityczne skutki II wojny światowej • wyjaśnia przyczyny dominacji USA i ZSRS w powojennym świecie
---	--

<p>Władysława Gomułki</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie granice Polski po II wojnie światowej • przedstawia etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów • wyjaśnia znaczenie terminu: żołnierze niezłomni (wyklęci) • identyfikuje postacie: Danuty Siedzikówny ps. Inka, Witolda Pileckiego • wyjaśnia znaczenie terminów: reforma rolna, nacjonalizacja przemysłu • zna datę: wydania dekretu o reformie rolnej (IX 1944) • omawia założenia i skutki realizacji dekretów o reformie rolnej i nacjonalizacji przemysłu • wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL) • zna datę: przyjęcia konstytucji PRL (22 VII 1952) • identyfikuje postacie: Władysława Gomułki, Bolesława Bieruta • podaje główne cechy ustroju politycznego Polski w okresie stalinowskim • wyjaśnia znaczenie terminu: poznański Czerwiec • zna datę: polskiego Października (X 1956) • identyfikuje postać: Władysława Gomułki • wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego Października w 1956 r. • wyjaśnia znaczenie terminów: obchody Tysiąclecia Chrztu Polski, Marzec '68, Grudzień '70 • zna daty: obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski (1966), wydarzeń marcowych (III 1968) • identyfikuje postać: Władysława Gomułki • wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń z marca 1968 r. i grudnia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: Bizonia, powstanie berlińskie • wskazuje na mapie podział Niemiec na strefy okupacyjne • przedstawia proces powstania dwóch państw niemieckich • wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG) • identyfikuje postacie: Josipa Broza-Tity, Ławrientija Berii, Imre Nagya • charakteryzuje sposób sprawowania władzy i prowadzoną politykę przez N. Chruszczowa • przedstawia przebieg powstania węgierskiego z 1956 r. • wyjaśnia znaczenie terminów: Kuomintang, reedukacja • zna daty: powstania Chińskiej Republiki Ludowej (X 1949), proklamowania Republiki Chińskiej (1949), bitwy pod Dien Bien Phu (1954) • identyfikuje postacie: Czang Kaj-szeka, Douglasa MacArthura • przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Chinach po II wojnie światowej • opisuje skutki polityki gospodarczej i kulturalnej Mao Zedonga • opisuje proces dekolonizacji Indochin • wyjaśnia znaczenie terminów: Indyjski Kongres Narodowy, Liga Muzułmańska, Organizacja Jedności Afrykańskiej (OJA), Ruch Państw Niezrzeszonych, neokolonializm • zna daty: powstania Indii i Pakistanu (1947), konferencji w Bandungu (1955) • wyjaśnia, jaką rolę w procesie dekolonizacji Indii odegrał Indyjski Kongres Narodowy • podaje przyczyny konfliktu indyjsko-pakistańskiego • wyjaśnia znaczenie terminów: intifada, Autonomia Palestyńska, operacja „Pustynna burza” • zna daty: wydania deklaracji
--	---

<p>1970 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: „druga Polska” • identyfikuje postać: Edwarda Gierka • wymienia cechy charakterystyczne rządów E. Gierka • wyjaśnia znaczenie terminu: Czerwiec '76 • zna daty: wydarzeń czerwcowych (VI 1976), wyboru Karola Wojtyły na papieża (16 X 1978) • identyfikuje postacie: Edwarda Gierka, Jana Pawła II • przedstawia okoliczności narodzin opozycji demokratycznej w Polsce • wyjaśnia wpływ wyboru Karola Wojtyły na papieża na sytuację w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: wydarzenia sierpniowe, NSZZ „Solidarność” • zna datę: strajków sierpniowych (VIII 1980) • identyfikuje postać: Lecha Wałęsy • przedstawia przyczyny i skutki strajków sierpniowych w 1980 r. • wyjaśnia znaczenie terminu: stan wojenny • zna daty: wprowadzenia stanu wojennego (12/13 XII 1981), zniesienia stanu wojennego (22 VII 1983) • identyfikuje postacie: Wojciecha Jaruzelskiego, Lecha Wałęsy • przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce • wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: pierestrojka, Jesień Ludów • identyfikuje postacie: Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa • przedstawia rolę Michaiła Gorbaczowa w upadku komunizmu w państwach bloku ws • wyjaśnia znaczenie terminów: obrady Okrągłego Stołu, wybory 	<p>Balfoura (1917), wojny o niepodległość Izraela (1948–1949), wojny izraelsko-egipskiej (X 1956), porozumienia w Camp David (1978), wybuchu intifady (1987), porozumienia z Oslo (1993)</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje postacie: Ruhollaha Chomeiniego, Saddama Husajna • omawia proces powstawania państwa Izrael i jego funkcjonowanie w pierwszych latach niepodległości • przedstawia przyczyny i skutki rewolucji islamskiej w Iranie • wyjaśnia znaczenie terminów: Vietcong, Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Czerwoni Khmerzy • zna daty: przejęcia władzy na Kubie przez F. Castro (1959), Konferencji Bezpieczeństwa • i Współpracy w Europie (1973–1975), dyktatury Czerwonych Khmerów (1975–1979), • identyfikuje postać Dwighta Eisenhowera • omawia główne założenia polityki zagranicznej ZSRS i USA w latach 60. i 70. XX w. • przedstawia skutki rządów Czerwonych Khmerów w Kambodży • wyjaśnia znaczenie terminów: plan Schumana, Rada Europejska • zna daty: ogłoszenia planu Schumana (1950), powstania Komisji Wspólnot Europejskich (1967) • wskazuje na mapie etapy rozszerzania EWG • omawia wpływ integracji europejskiej na rozwój gospodarczy i demokratyzację państw Europy Zachodniej • porównuje sytuację gospodarczą państw Europy Zachodniej i Wschodniej • wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja seksualna, kontrkultura, Greenpeace, Woodstock, terroryzm polityczny • zna daty: buntów studenckich we
---	--

<p>czerwcowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna daty roczne: obrad Okrągłego Stołu (1989), wyborów czerwcowych (4 VI 1989) • identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego • wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce • zna datę: wejścia Polski, Czech i Węgier do NATO (1999) • identyfikuje postać: Władimira Putina • wyjaśnia okoliczności wstąpienia Polski, Czech i Węgier do NATO • wyjaśnia znaczenie terminu: terroryzm • wyjaśnia przyczyny narodzin terroryzmu czeczeńskiego • wyjaśnia znaczenie terminu: Al-Kaida • zna datę: ataku na World Trade Center (11 IX 2001) • identyfikuje postać: George'a W. Busha • wyjaśnia przyczyny i skutki wojny z terroryzmem po 2001 r. • przedstawia przyczyny dominacji USA we współczesnym świecie • wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja • zna datę: uchwalenia Konstytucji RP (2 IV 1997) • identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Wałęsy, Aleksandra Kwaśniewskiego, Lecha Kaczyńskiego • wymienia najistotniejsze przemiany ustrojowe i ekonomiczne III Rzeczypospolitej • wyjaśnia znaczenie terminów: NATO, Unia Europejska • zna daty: przyjęcia Polski do NATO (12 III 1999), wejścia Polski do UE (1 V 2004) • identyfikuje postać: Aleksandra Kwaśniewskiego • przedstawia przyczyny i skutki 	<p>Francji (1968), festiwalu w Woodstock (1969), marszu w Waszyngtonie (1963)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady zespołów rockowych, które miały wpływ na kształtowanie się kultury młodzieżowej lat 60. i 70. • omawia cechy charakterystyczne ruchów kontestatorskich • prezentuje poglądy ruchów feministycznych w XX w. • omawia przyczyny, przejawy i skutki buntów studenckich • opisuje walkę o równouprawnienie w USA • wyjaśnia znaczenie terminów: partie koncesjonowane, Urząd Bezpieczeństwa (UB), Milicja Obywatelska (MO), cenzura prewencyjna • charakteryzuje międzynarodowe uwarunkowania ukształtowania polskiej granicy państwowej po II wojnie światowej • przedstawia stosunek polskich partii politycznych do referendum ludowego • podaje przejawy zależności powojennej Polski od ZSRS • wyjaśnia znaczenie terminów: Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MBP), Urząd Bezpieczeństwa (UB), Radio Wolna Europa • identyfikuje postacie: Zygmunta Szendzielarza ps. Łupaszka, Józefa Światły • omawia sposób funkcjonowania komunistycznego aparatu terroru • wyjaśnia, jakie cele chciały osiągnąć władze komunistyczne poprzez stosowanie terroru wobec swoich przeciwników • wyjaśnia znaczenie terminów: UNRRA, Centralny Urząd Planowania • przedstawia proces zagospodarowywania Ziemi Odzyskanych
---	---

<p>przystąpienia Polski do NATO i UE</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia korzyści, jakie przyniosła Polsce integracja z UE oraz wejście do NATO • wyjaśnia znaczenie terminów: internet, telefonia komórkowa, globalizacja • wyjaśnia, jakie szanse i zagrożenia niesie za sobą globalizacja • omawia zalety i wady nowych środków komunikacji • wyjaśnia znaczenie terminu: przeludnienie • wymienia najważniejsze zagrożenia społeczne współczesnego świata • wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa graniczna, „dziwna wojna”, internowanie • zna daty: bitwy o Westerplatte (1–7 IX 1939), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Francję i Wielką Brytanię (3 IX 1939), kapitulacji Warszawy (28 IX 1939) • identyfikuje postacie: Henryka Sucharskiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego • wskazuje na mapie kierunki uderzeń armii niemieckiej i sowieckiej • przedstawia przykłady zbrodni wojennych dokonanych przez Niemców w czasie wojny obronnej Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: „polskie Termopile” • zna daty: bitwy nad Bzurą (9–22 IX 1939), ewakuacji władz państwowych i wojskowych z Warszawy (6/7 IX 1939), internowania władz polskich w Rumunii (17/18 IX 1939), kapitulacji pod Kockiem (6 X 1939) • identyfikuje postacie: Władysława Raginisa, Franciszka Kleeberga • wymienia miejsca kluczowych bitew wojny obronnej Polski stoczonych z wojskami niemieckimi i sowieckimi • omawia okoliczności wkroczenia wojsk sowieckich na terytorium Polski w kontekście paktu Ribbentrop–Mołotow 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia straty dóbr kulturalnych w Polsce • określa społeczne i polityczne konsekwencje wprowadzenia dekretów o reformie rolnej oraz nacjonalizacji przemysłu • wyjaśnia znaczenie terminów: odchylenie prawicowo-nacjonalistyczne, „wyścig pracy”, Państwowe Gospodarstwo Rolne, kułak, Związek Młodzieży Polskiej (ZMP) • zna datę: internowania S. Wyszyńskiego (1953–1956) • identyfikuje postacie: Jakuba Bermana, Hilarego Minca • przedstawia okoliczności powstania PZPR • przedstawia konsekwencje społeczne i ekonomiczne planu sześcioletniego • wymienia przykłady świadczące o stalinizacji Polski • omawia cele propagandy komunistycznej w czasach stalinizmu • wyjaśnia znaczenie terminów: puławianie, natolińczycy • zna daty: śmierci J. Stalina (5 III 1953), • obrad VIII Plenum KC PZPR (X 1956), końca odwilży w Polsce (1957) • identyfikuje postać: Edwarda Ochaba • wyjaśnia okoliczności zwołania VIII Plenum KC PZPR • omawia proces odwilży po dojściu W. Gomułki do władzy • wyjaśnia znaczenie terminów: peregrynacja, rewizjoniści, dogmatycy, List 34 • identyfikuje postacie: Andrzeja Wajdy, Jacka Kuronia, Karola Modzelewskiego, Adama Michnika, Henryka Szlajfera • charakteryzuje przyczyny i narastanie konfliktu władz z Kościołem katolickim • opisuje narodziny i działalność opozycji • wyjaśnia znaczenie terminów: ukryte
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje daty: napaści niemieckiej na Danię i Norwegię (9 IV 1940), ataku Niemiec na Jugosławię i Grecję (6 IV 1941) • identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Charles'a de Gaulle'a • wskazuje na mapie obszary zagarnięte przez ZSRS i III Rzeszę do 1941 r. • wyjaśnia główne przyczyny pokonania Francji przez armię niemiecką w 1940 r. • wyjaśnia znaczenie terminów: wojna zimowa, państwo marionetkowe, państwo Vichy • przedstawia ekspansję ZSRS w latach 1939–1941 • opisuje skutki bitwy o Anglię oraz omawia jej polityczne i militarne • wyjaśnia znaczenie terminu: Wielka Wojna Ojczyźniana • wyjaśnia przyczyny ataku III Rzeszy na Związek Sowiecki • wyjaśnia, jakie czynniki spowodowały klęskę ofensywy niemieckiej na Moskwę w 1941 r. • wyjaśnia znaczenie terminów: blokada Leningradu, Lend-Lease Act • zna datę: blokady Leningradu (1941–1944) • przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim w latach 1941–1943 • charakteryzuje stosunek ludności do okupanta na zajmowanych terenach przez Niemców • przedstawia, w jaki sposób Niemcy traktowali jeńców sowieckich • wyjaśnia znaczenie terminów: pacyfikacja, Generalny Plan Wschodni, gwiazda Dawida, obóz zagłady • identyfikuje postacie: Adolfa Eichmanna, Ireny Sendlerowej • charakteryzuje politykę okupacyjną Niemiec • wymienia kraje, w których powstały rządy kolaborujące z Niemcami, oraz kraje, gdzie rozwinął się ruch oporu 	<p>bezrobocie, kino moralnego niepokoju</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje postacie: Andrzeja Wajdy, Krzysztofa Zanussiego • wyjaśnia, dlaczego polityka gospodarcza E. Gierka zakończyła się niepowodzeniem • przedstawia okoliczności i skutki nowelizacji konstytucji w 1976 r. • wyjaśnia znaczenie terminów: ciche podwyżki, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO), drugi obieg, Konfederacja Polski Niepodległej (KPN) • zna daty: powstania ROPCiO (1977), utworzenia KPN (1979) • identyfikuje postacie: Zbigniewa i Zofii Romaszewskich, Leszka Moczulskiego, Anny Walentynowicz • wyjaśnia, dlaczego władze komunistyczne w mniejszym stopniu niż dotąd represjonowały ugrupowania opozycyjne • wyjaśnia znaczenie terminów: Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS), karnawał „Solidarności” • zna daty: przejęcia władzy przez W. Jaruzelskiego (1981), I zjazdu NSZZ „Solidarność” (IX–X 1981) porozumień szczecińskich (VIII 1980), porozumień jastrzębskich (IX 1980) • identyfikuje postacie: Bogdana Borusewicza, Andrzeja Gwiazdy, Mieczysława Jagielskiego • omawia działalność NSZZ „Solidarność” w okresie tzw. karnawału „Solidarności” • wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowa Komisja Koordynacyjna NSZZ „Solidarność”, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ) • zna daty: zawieszenia stanu wojennego (XII 1982), powstania OPZZ (1984), zamordowania ks. J. Popiełuszki (1984) • identyfikuje postacie: Grzegorza Przemyska, Zbigniewa
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakimi sposobami ludność terenów okupowanych niosła pomoc Żydom • omawia bilans Holokaustu • wyjaśnia znaczenie terminów: „przestrzeń życiowa” (Lebensraum), „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, „Szoah”, „Żegota”, szmalcownicy • identyfikuje postacie: Heinricha Himmlera, Oskara Schindlera • wskazuje na mapie obozy koncentracyjne i obozy zagłady w Europie • przedstawia przebieg zagłady europejskich Żydów • omawia postawy ludności ziem okupowanych wobec Holokaustu i niemieckich agresorów • wyjaśnia znaczenie terminów: Afrika Korps, pakt trzech, wilcze stada, konwój, Enigma • identyfikuje postać: Erwina Rommla • wyjaśnia znaczenie terminów: U-Boot, pancernik, lotniskowiec • identyfikuje postacie: Bernarda Montgomery’ego, Dwighta Davida Eisenhowera • przedstawia przebieg walk w Afryce • omawia działania wojenne na morzach i oceanach • wyjaśnia znaczenie terminów: konferencja w Teheranie, operacja „Overlord” • przedstawia decyzje podjęte podczas obrad Wielkiej Trójki w Teheranie • wyjaśnia znaczenie terminów: Lend-Lease Act, konferencja w Casablance, operacja „Market Garden”, linia Gustawa • identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Stanisława Maczka • przedstawia decyzje podjęte podczas konferencji w Casablance • opisuje walki na froncie zachodnim i we Włoszech w latach 1943–1944 • wyjaśnia znaczenie terminów: operacja berlińska, bezwarunkowa 	<p>Bujaka, Władysława Frasyniuka, Bogdana Lisa</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia reakcję świata na sytuację w Polsce w okresie stanu wojennego • charakteryzuje sytuację PRL po zniesieniu stanu wojennego • wyjaśnia znaczenie terminów: mudżahedini, dżihad, efekt domina, Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE), komitety helsińskie, Karta 77 • identyfikuje postać: Nicolae Ceaușescu • charakteryzuje politykę R. Reagana i jej wpływ na zmianę sytuacji międzynarodowej • charakteryzuje wydarzenia Jesieni Ludów w państwach bloku wschodniego • omawia proces rozpadu ZSRS, uwzględniając powstanie niepodległych państw w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: Urząd Ochrony Państwa (UOP), weryfikacja • zna daty: ponownego zalegalizowania NSZZ „Solidarność” (IV 1989), przyjęcia nazwy Rzeczpospolita Polska (29 XII 1989) • identyfikuje postacie: Czesława Kiszczaka, Leszka Balcerowicza, Krzysztofa Skubiszewskiego • omawia okoliczności zwołania Okrągłego Stołu • przedstawia reformy rządu T. Mazowieckiego • wyjaśnia znaczenie terminów: Euromajdan, rewolucja róż • identyfikuje postacie: Aleksandra Łukaszenki, Wiktora Janukowycza, Wiktora Juszczynki, Micheila Saakaszwilego • omawia proces demokratyzacji Ukrainy i Gruzji • przedstawia przyczyny i skutki wojen w byłej Jugosławii i Czeczenii • zna datę: zamachu w teatrze na Dubrowce (2002) • identyfikuje postać: Szamila
--	---

<p>kapitulacja, kamikadze</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna daty: operacji berlińskiej (IV 1945), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (6 i 9 VIII 1945), bezwarunkowej kapitulacji Japonii (2 IX 1945) • przedstawia wielkie operacje strategiczne na froncie wschodnimi zachodnim • omawia okoliczności kapitulacji Japonii • wyjaśnia znaczenie terminów: Wał Pomorski, taktyka „żabich skoków” • identyfikuje postać: Douglasa MacArthura • wskazuje na mapie miejsca masowych egzekucji Polaków pod okupacją niemiecką oraz zsyłek i kaźni ludności polskiej w ZSRS • podaje przykłady terroru niemieckiego i sowieckiego • wyjaśnia, jaki cel zamierzali zrealizować Niemcy, mordując polską inteligencję • omawia okoliczności i przebieg zbrodni katyńskiej • wyjaśnia znaczenie terminów: układ Sikorski – Majski, armia Andersa, sprawa katyńska, katastrofa gibraltarska • zna daty: powstania rządu emigracyjnego (IX 1939), układu Sikorski–Majski (30 VII 1941), zerwania stosunków rządu emigracyjnego z ZSRS (25 IV 1943), katastrofy gibraltarskiej (4 VII 1943) • identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Władysława Andersa, Stanisława Mikołajczyka • omawia postanowienia układu Sikorski–Majski • przedstawia okoliczności formowania się Armii Polskiej w ZSRS • wyjaśnia przyczyny zerwania przez ZSRS stosunków dyplomatycznych z polskim rządem emigracyjnym w Londynie • wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), 	<p>Basajewa</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg zamachu na teatr na Dubrowce • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki zamachu na szkołę w Biesłanie • wyjaśnia znaczenie terminów: masakra na placu Tiananmen, talibowie, tzw. Państwo Islamskie • identyfikuje postacie: Nelsona Mandeli, Jasira Arafata, Icchaka Rabina, Szimona Peresa • przedstawia rozwój gospodarczy Chin i Japonii w drugiej połowie XX w. • wyjaśnia znaczenie terminu: „wojna na górze” • identyfikuje postacie: Jana Krzysztofa Bieleckiego, Jarosława Kaczyńskiego • omawia koszty społeczne reform gospodarczych • charakteryzuje scenę polityczną pierwszych lat demokratycznej Polski • przedstawia proces budowania podstaw prawnych III Rzeczypospolitej • wyjaśnia znaczenie terminów: Trójkąt Weimarski, program „Partnerstwo dla Pokoju” • identyfikuje postać: Włodzimierza Cimoszewicza • określa główne kierunki polskiej polityki zagranicznej • wymienia i omawia etapy polskiej akcesji do NATO • wyjaśnia znaczenie terminów: antyglobaliści, bogata Północ, biedne Południe, „globalna wioska” • wymienia poglądy przeciwników globalizacji • przedstawia skutki rozwoju turystyki • omawia przyczyny, kierunki i skutki ruchów migracyjnych we współczesnym świecie • wyjaśnia znaczenie terminów: Czarna Afryka, Europol, efekt cieplarniany • określa przyczyny i skutki narastania nierówności społecznych we
---	--

<p>Delegatura Rządu RP na Kraj, Rada Jedności Narodowej (RJN), Szare Szeregi, mały sabotaż, dywersja</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Jana Bytnara ps. Rudy • wskazuje na mapie rejony najintensywniejszej działalności polskiej partyzantki • przedstawia struktury Polskiego Państwa Podziemnego • wyjaśnia, na czym polegała działalność Delegata Rządu na Kraj • wyjaśnia znaczenie terminów: Generalny Plan Wschód, Rada Pomocy Żydom „Żegota”, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, rzeź wołyńska • zna daty: powstania Generalnego Planu Wschód (1942), wybuchu powstania w getcie warszawskim (19 IV 1943), rzezi wołyńskiej (1943) • identyfikuje postacie: Marka Edelmana, Ireny Sendlerowej, Józefa i Wiktorii Ulmów • przedstawia założenia Generalnego Planu Wschód • wyjaśnia, w jakim celu okupanci prowadzili walkę z polską kulturą • wyjaśnia znaczenie terminu: plan „Burza”, zrzuty • zna daty: opracowania planu „Burza” (1943/1944) • identyfikuje postać: Tadeusza Komorowskiego ps. Bór, Leopolda Okulickiego • przedstawia założenia planu „Burza” • charakteryzuje etapy przebiegu powstania warszawskiego • zna daty: walk o Narwik (V 1940), walk o Tobruk (VIII – XII 1941), walk o Monte Cassino (V 1944), bitwy pod Lenino (X 1943) • identyfikuje postać: Władysława Andersa • wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II wojny światowej • wyjaśnia znaczenie terminów: Polska 	<p>współczesnym świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie zagrożenia niesie za sobą przestępczość zorganizowana • przedstawia działania współczesnego świata na rzecz poprawy stanu ekologicznego naszej planety • wyjaśnia znaczenie terminów: prowokacja gliwicka, Grupy Specjalne (<i>Einsatzgruppen</i>) • zna daty: prowokacji gliwickiej (31 VIII 1939), kapitulacji Helu (2 X 1939), • identyfikuje postacie: Franciszka Dąbrowskiego, Józefa Unruga, Tadeusza Kutrzeby • porównuje plany Polski i Niemiec przygotowane na wypadek wojny • przedstawia stosunek sił ZSRS, Niemiec i Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Wolnej Francji, linia Mannerheima • identyfikuje postać Philippe’a Pétaina • omawia sposób przejścia kontroli nad republikami bałtyckimi przez ZSRS w 1940 r. • wskazuje powody zbliżenia Wielkiej Brytanii i USA do ZSRS • przedstawia warunki prowadzenia działań wojennych przez Niemcy na terenie ZSRS • wyjaśnia przyczyny i okoliczności zdobycia przewagi militarnej przez ZSRS • wyjaśnia znaczenie terminów: Babi Jar, Ponary, czetnicy • porównuje sytuację ludności na terytoriach okupowanych przez Niemców • wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Torch” • przedstawia rozwiązania militarne, które obie strony stosowały podczas zmagania na Oceanie Atlantyckim • wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Bagration” • identyfikuje postać: Clausa von Stauffenberga
---	---

<p>Partia Robotnicza (PPR), proces szesnastu</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna daty: powstania PPR (1942), konferencji w Teheranie (1943), konferencji w Jałcie (II 1945), procesu szesnastu (VI 1945), • identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Leopolda Okulickiego, Bolesława Bieruta • wymienia postanowienia konferencji w Teheranie i w Jałcie dotyczące sprawy Polski • przedstawia najważniejsze etapy procesu przejmowania władzy w Polsce przez komunistów • przedstawia metody działania polskich komunistów w celu przejścia władzy w państwie • wyjaśnia znaczenie terminów: układ dwubiegunowy, procesy norymberskie, Rada Bezpieczeństwa ONZ, Zgromadzenie Ogólne ONZ, sekretarz generalny ONZ, Powszechna deklaracja praw człowieka, strefa okupacyjna • zna daty: konferencji założycielskiej ONZ (IV 1945), I procesu norymberskiego (XI 1945 – X 1946), uchwalenia Powszechnej deklaracji praw człowieka (1948) • wskazuje na mapie podział Europy na blok zachodni i wschodni • przedstawia bilans II wojny światowej dotyczący strat ludności i zniszczeń • omawia strukturę ONZ i jej działalność w okresie powojennym • opisuje politykę zwycięskich mocarstw wobec Niemiec • wyjaśnia znaczenie terminów: doktryna Trumana, blokada Berlina Zachodniego, NATO • zna daty: ogłoszenia doktryny Trumana (III 1947), blokady Berlina Zachodniego (VI 1948–V 1949), powstania NATO (1949) • identyfikuje postać: Konrada Adenauera • wskazuje na mapie żelazną kurtynę 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny, okoliczności i skutki zamachu na Hitlera • charakteryzuje założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej • charakteryzuje założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej • wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiła kapitulacja III Rzeszy • wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Tannenberg” • zna daty: wyborów do zgromadzeń na Kresach (X 1939), deportacji Polaków w głąb ZSRS (II, IV i VI 1940 oraz V/VI 1941) • przedstawia zmiany terytorialne na ziemiach polskich pod okupacją • przedstawia deportacji Polaków w głąb ZSRS • wyjaśnia znaczenie terminu: Rada Narodowa RP • omawia losy polskich żołnierzy internowanych po klęsce wrześniowej • wyjaśnia znaczenie terminów: Polityczny Komitet Porozumiewawczy (PKP), Narodowa Organizacja Wojskowa, Bataliony Chłopskie, Narodowe Siły Zbrojne, Gwardia Ludowa, Armia Ludowa (AL) • zna daty: akcji pod Arsenalem (1943), zamachu na F. Kutschere (II 1944) • identyfikuje postacie: Michała Karaszewicza-Tokarzewskiego, Cyryla Ratajskiego, Franza Kutschery • charakteryzuje działalność partyzantki majora Hubala • omawia strukturę i działalność Szarych Szeregów • wyjaśnia, w jaki sposób rząd emigracyjny utrzymywał kontakty z krajem pod okupacją • zna daty: zamordowania rodziny Ulmów (24 III 1944) • opisuje przebieg powstania w getcie warszawskim • przedstawia stosunek państw
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sposób przejmowania władzy przez komunistów w państwach Europy Środkowo-Wschodniej • wyjaśnia, w jaki sposób doktryna Trumana miała powstrzymać rosnące wpływy komunistów na świecie • opisuje okoliczności budowy muru berlińskiego • wyjaśnia znaczenie terminów: odwilż, tajny referat Chruszczowa, destalinizacja, Układ Warszawski • identyfikuje postać: Nikity Chruszczowa • wyjaśnia znaczenie śmierci Stalina dla przemian w ZSRS i krajach demokracji ludowej • omawia przejawy odwilży w ZSRS • omawia okoliczności powstania i znaczenie Układu Warszawskiego • wymienia przejawy odprężenia w relacjach międzynarodowych w latach 1953–1960 • wyjaśnia znaczenie terminów: Wielki Skok, rewolucja kulturalna • identyfikuje postacie: Mao Zedonga, Kim Ir Sena, Ho Szi Mina • omawia sposoby realizacji i skutki tzw. Wielkiego Skoku w Chinach • wyjaśnia, w jaki sposób przebiegała rewolucja kulturalna w Chinach • wyjaśnia znaczenie terminów: metoda tzw. biernego oporu, Rok Afryki • zna datę: Roku Afryki (1960) • identyfikuje postać: Mahatmy Gandhiego • przedstawia skutki rozpadu brytyjskiego imperium kolonialnego w Indiach • charakteryzuje problemy państw Trzeciego Świata po uzyskaniu niepodległości • wyjaśnia znaczenie terminów: syjonizm, wojna sześciodniowa, wojna Jom Kippur, Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP) • identyfikuje postacie: Dawida Ben Guriona, Jasira Arafata 	<p>zachodnich do Holocaustu</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje postać: Ericha von dem Bacha-Zelewskiego • omawia okoliczności polityczne i militarne, które wpłynęły na podjęcie decyzji o wybuchu powstania w Warszawie • identyfikuje postacie: Zygmunta Szyszko-Bohusza, Karola Świerczewskiego • charakteryzuje proces formowania się polskich oddziałów wojskowych we Francji • identyfikuje postacie: Iwana Sierowa, Jana Stanisława Jankowskiego, Kazimierza Pużaka • wyjaśnia, w jaki sposób decyzje Wielkiej Trójki w Teheranie łamały postanowienia <i>Karty atlantyckiej</i> • omawia postawy działaczy Polskiego Państwa Podziemnego wobec reżimu komunistycznego • wyjaśnia, dlaczego państwa Europy Wschodniej nie skorzystały z planu Marshalla • wyjaśnia, w jaki sposób zrealizowano w Niemczech zasadę czterech D • porównuje politykę państw zachodnich i ZSRS wobec Niemiec pod okupacją identyfikuje postać Waltera Ulbrichta • wyjaśnia genezę blokady Berlina Zachodniego • podaje przyczyny wybuchu powstania berlińskiego • omawia różnice między państwami niemieckimi • wyjaśnia znaczenie terminów: żdanowszczyzna, Kominform • identyfikuje postać: Andrieja Żdanowa • charakteryzuje i porównuje sytuację społeczno-polityczną w ZSRS po zakończeniu II wojny światowej i po śmierci Stalina • wyjaśnia znaczenie terminów: Czerwona Gwardia (hunwejbini), <i>Czerwona księżeczka</i> • opisuje komunistyczne reżimy w
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie rejon Bliskiego Wschodu i Zatoki Perskiej • przedstawia okoliczności, w jakich powstało państwo Izrael • wymienia przyczyny i skutki konfliktów izraelsko-arabskich • omawia konflikt w rejonie Zatoki Perskiej • wyjaśnia znaczenie terminów: kryzys kubański, lądowanie w Zatoce Świń, odprężenie • identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Johna F. Kennedy’ego, Richarda Nixona, Leonida Breżniewa, Alexandra Dubčeka • przedstawia przyczyny i skutki konfliktu kubańskiego • przedstawia przyczyny i skutki amerykańskiej interwencji w Wietnamie • wyjaśnia okoliczności interwencji sił Układu Warszawskiego w Czechosłowacji • wyjaśnia znaczenie terminów: Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS), Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Europejska Wspólnota Energii Atomowej (Euratom), Komisja Europejska, Parlament Europejski, układ z Schengen, traktat z Maasticht • zna daty: podpisania układu w Schengen (1985), zawarcia traktatu w Maasticht (1992) • identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Alcida De Gasperiego • wskazuje na mapie państwa należące do UE • wymienia zjawiska, które wpłynęły na umocnienie się demokracji w Europie Zachodniej po II wojnie światowej • przedstawia etapy tworzenia Unii Europejskiej • wyjaśnia znaczenie terminów: ruch kontestatorski, hipisi, pacyfizm, feminizm, segregacja rasowa • identyfikuje postacie: Martina Luthera Kinga, Jana XXIII, Pawła VI 	<p>Chinach i Korei Północnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rywalizację USA i ZSRS podczas wojny w Korei • identyfikuje postać: Charles’a de Gaulle’a • charakteryzuje konflikty zbrojne w Afryce w dobie dekolonizacji i po 1960 r. • wyjaśnia znaczenie terminów: kibuc, szyici, zamach w Monachium • identyfikuje postacie: Gamala Abdela Nasera, Menachema Begina • charakteryzuje i ocenia zjawisko terroryzmu palestyńskiego • wyjaśnia znaczenie terminu: „gorąca linia” między Moskwą i Waszyngtonem • identyfikuje postacie: Pol Pota, Jurija Gagarina, Neila Armstronga • wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Europejskiej Współpracy Gospodarczej (OEEC), Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) • zna daty: rewolucji goździków (1974), końca dyktatury F. Franco w Hiszpanii (1975) • identyfikuje postacie: Antonia de Oliveiry Salazara, króla Juana Carlosa • wyjaśnia, w jaki sposób doszło do demokratycznych przemian w krajach Europy Zachodniej i Południowej • wyjaśnia znaczenie terminów: Frakcja Czerwonej Armii, Czerwone Brygady • podaje przykłady wybitnych osobowości ruchów kontestatorskich • omawia genezę, przejawy i skutki terroryzmu politycznego • identyfikuje postacie: Karola Świerczewskiego, Augusta Hlonda • przedstawia proces odbudowy ośrodków uniwersyteckich w powojennej Polsce • przedstawia różne postawy społeczeństwa polskiego wobec nowej władzy oraz ich uwarunkowania polityczne, społeczne i ekonomiczne
--	---

<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny przemian społecznych i kulturowych w drugiej połowie XX w. • wymienia hasła ruchów kontestatorskich • przedstawia cele buntów studenckich w krajach zachodnich w latach 60. • wyjaśnia, na czym polegała walka z segregacją rasową w USA • wymienia skutki obrad Soboru Watykańskiego I • wyjaśnia znaczenie terminów: linia Curzona, repatrianci, akcja „Wisła”, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), „cuda nad urną”, demokracja ludowa • zna daty: pogromu kieleckiego (1946), akcji „Wisła”(1947) • identyfikuje postać: Józefa Cyrankiewicza • wskazuje na mapie kierunki powojennych przesiedleń ludności na ziemiach polskich • omawia z mapą zmiany terytorium Polski po II wojnie światowej w odniesieniu do granic z 1939 r. • przedstawia przyczyny i skutki migracji ludności na ziemiach polskich po II wojnie światowej • omawia przyczyny i skutki akcji „Wisła” • opisuje metody, dzięki którym komuniści zdobyli władzę w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: podziemie niepodległościowe, Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” (WiN) • identyfikuje postacie: Jana Rodowicza ps. Anoda, Emila Fieldorfa ps. Nil, Jana Nowaka-Jeziorańskiego • przedstawia metody działania organizacji podziemia niepodległościowego • wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o handel, plan trzyletni • opisuje zniszczenia wojenne Polski • podaje założenia planu trzyletniego i efekt jego realizacji • wyjaśnia znaczenie terminów: system 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: Narodowe Zjednoczenie Wojskowe • identyfikuje postacie: Mariana Bernaciaka ps. Orlik, Hieronima Dekutowskiego ps. Zapora, Franciszka Jaskulskiego ps. Zagończyk, Józefa Franczaka ps. Lalek • przedstawia okoliczności, w jakich ujawniono kulisy działalności komunistycznych służb bezpieczeństwa • wyjaśnia znaczenie terminu: Ministerstwo Ziem Odzyskanych • zna datę: powołania Ministerstwa Ziem Odzyskanych (1945) • wyjaśnia, jak nowi mieszkańcy traktowali Ziemię Odzyskaną • omawia przebieg odbudowy Warszawy • identyfikuje postacie: Konstantego Rokossowskiego, Czesława Kaczmarka • wyjaśnia, dlaczego w Wojsku Polskim nadal występowały silne wpływy sowieckie • opisuje system represji władz komunistycznych wobec Kościoła • wyjaśnia znaczenie terminów: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (MSW), „Po Prostu” • identyfikuje postacie: Adama Ważyka, Romana Strzałkowskiego • wyjaśnia, w jaki sposób <i>Poemat dla dorosłych</i> i publikacje w „Po Prostu” odzwierciedlały nastroje niezadowolenia społecznego w latach 50. XX w. • wyjaśnia znaczenie terminów: polska szkoła filmowa, „Polityka”, „komandosi”, Zmotoryzowane Odwoły Milicji Obywatelskiej • identyfikuje postacie: Antoniego Słonimskiego, Zbigniewa Cybulskiego, Tadeusza Różewicza, Andrzeja Munka, Wojciecha Jerzego Hasa • omawia stosunek władz PRL do inteligencji
--	--

<p>monopartyjny, system centralnego sterowania, plan sześcioletni, kolektywizacja, stalinizm, socrealizm</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje postać: Stefana Wyszyńskiego • omawia przyczyny i skutki kolektywizacji w Polsce • wskazuje cechy charakterystyczne socrealizmu w kulturze polskiej • przedstawia założenia konstytucji PRL z 1952 r. • przytacza przykłady terroru w czasach stalinowskich • wyjaśnia znaczenie terminów: „polska droga do socjalizmu”, Służba Bezpieczeństwa (SB), odwilż październikowa • identyfikuje postać: Józefa Cyrankiewicza • przedstawia przebieg wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego Października w 1956 r. • prezentuje okoliczności dojścia Władysława Gomułki do władzy • charakteryzuje zakończenia okresu odwilży w Polsce w kontekście ograniczenia wolności słowa • wyjaśnia znaczenie terminu: mała stabilizacja • identyfikuje postacie: Willy’ego Brandta, Stefana Wyszyńskiego, Edwarda Gierka • charakteryzuje okres rządów W. Gomułki, w tym politykę zagraniczną PRL • przedstawia przebieg obchodów milenijnych • przedstawia przebieg wydarzeń marcowych 1968 r. • opisuje przebieg wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r. • wyjaśnia znaczenie terminu: „propaganda sukcesu” • zna datę: nowelizacji konstytucji PRL (1976) • omawia wpływ zagranicznych kredytów na rozwój przemysłu ciężkiego i górnictwa • przedstawia zmiany w życiu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny i skutki kampanii antysemitkiej w Polsce w 1968 r. • identyfikuje postać: Piotra Jaroszewicza • przedstawia wpływ kina moralnego niepokoju na kształtowanie postaw Polaków • wyjaśnia znaczenie terminów: Wolne Związki Zawodowe (WZZ), Ruch Młodej Polski (RMP) • identyfikuje postacie: Stanisława Barańczaka, Andrzeja Gwiazdy, Krzysztofa Wyszowskiego, Bogdana Borusewicza • charakteryzuje rozwój organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w. • wyjaśnia znaczenie terminu: kryzys bydgoski • zna daty: zamachu na Jana Pawła II (V 1981), kryzysu bydgoskiego (III 1981) • identyfikuje postacie: Ryszarda Kuklińskiego, Jimmy’ego Cartera • przedstawia reakcję ZSRS na wydarzenia w Polsce w 1980 r. • zna daty: zamordowania G. Przemyka (1983) • identyfikuje postać: Kornela Morawieckiego • charakteryzuje opozycję antykomunistyczną w Polsce w latach 80. XX w. • wyjaśnia znaczenie terminów: „imperium zła”, pucz Janajewa • identyfikuje postać: Giennadija Janajewa • wyjaśnia, jakie były przyczyny rozwiązania RWPG i Układu Warszawskiego • wyjaśnia znaczenie katastrofy w Czarnobylu dla Europy i ZSRS • wyjaśnia znaczenie terminu „gruba linia”/„gruba kreska” i problem z jego rozumieniem • identyfikuje postacie: Alfreda Miodowicza, Mieczysława Rakowskiego • wyjaśnia znaczenie terminu: oligarchia
---	---

<p>codziennym Polaków za czasów rządów E. Gierka</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegała propaganda sukcesu w czasie rządów E. Gierka • wyjaśnia znaczenie terminów: spekulacja, Komitet Obrony Robotników (KOR), tajny współpracownik (TW) • identyfikuje postacie: Jacka Kuronia, Adama Michnika, Antoniego Macierewicza, Stanisława Pyjasa • opisuje genezę, przebieg i skutki wydarzeń czerwcowych w 1976 r. • określa cele i opisuje działalność KOR-u • wyjaśnia znaczenie terminów: strajk okupacyjny, strajk solidarnościowy, 21 postulatów, porozumienia sierpniowe • zna daty: porozumień sierpniowych (31 VIII 1980), powstania NSZZ „Solidarność” (IX 1980) • identyfikuje postacie: Anny Walentynowicz, Stanisława Kani, Wojciecha Jaruzelskiego • wyjaśnia, w jaki sposób władze komunistyczne w Polsce przygotowywały się do konfrontacji siłowej z opozycją • wyjaśnia znaczenie terminów: Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON), ZOMO, internowanie • zna daty: pacyfikacji kopalni Wujek (16 XII 1981), przyznania Pokojowej Nagrody Nobla L. Wałęsie (1983) • identyfikuje postać: Jerzego Popiełuszki • charakteryzuje przebieg stanu wojennego w Polsce • przedstawia reakcję społeczeństwa na stan wojenny • omawia okoliczności zniesienia stanu wojennego w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: głośność, uskorzenie, aksamitna rewolucja, Wspólnota Niepodległych Państw (WNP) 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację polityczną na Kaukazie i w Naddniestrzu • identyfikuje postać: Wiktora Czernomyrdina • omawia przebieg i skutki zamachu na szpital w Budionnowsku • opisuje działania władz rosyjskich skierowane przeciwko terrorystom czeczeńskim • identyfikuje postać: Baszara al-Asada • wyjaśnia, dlaczego manifestacja chińskich studentów w 1989 r. zakończyła się niepowodzeniem • wyjaśnia, jakie są przyczyny współczesnych konfliktów w Afryce • wyjaśnia znaczenie terminu: popiwek • zna datę: rozwiązania PZPR (I 1990) • wyjaśnia znaczenie terminów: Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu (CEFTA), grupa luksemburska • opisuje udział Polski w wojnie z terroryzmem • wyjaśnia znaczenie terminu: Dolina Krzemowa • omawia szanse i niebezpieczeństwa dla człowieka, wynikające ze współczesnych zmian cywilizacyjnych • wyjaśnia znaczenie terminów: arabska wiosna, Państwo Islamskie, protokół z Kioto • zna daty: wejścia w życie protokołu z Kioto (2005), arabskiej wiosny (2010–2013) • przedstawia przyczyny i skutki przemian w świecie arabskim w latach 2010–2013 • wyjaśnia, na czym polegają kontrasty społeczne we współczesnym świecie • ocenia postawę aliantów zachodnich wobec Polski we wrześniu 1939 r. • ocenia postawę władz polskich we wrześniu 1939 r. • ocenia sytuację polityczną i militarną w Europie w 1941 r. • ocenia postawę władz sowieckich w czasie Wielkiej Wojny Ojczyźnianej
--	---

- zna daty: obalenia komunizmu w Polsce, Bułgarii, Rumunii i na Węgrzech (1989-1990), rozpadu ZSRS (1990), zjednoczenia Niemiec (1990), rozwiązania ZSRS (XII 1991)
- identyfikuje postacie: Václava Havla, Borysa Jelcyna
- przedstawia przejawy kryzysu ZSRS w latach 80. XX w.
- wymienia próby reform w ZSRS i określa ich skutki polityczne
- wyjaśnia okoliczności rozpadu ZSRS
- wyjaśnia znaczenie terminów: Obywatelski Klub Parlamentarny (OKP), sejm kontraktowy, hiperinflacja
- zna daty: wyboru W. Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989), powołania rządu T. Mazowieckiego (12 IX 1989)
- identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Bronisława Geremka, Jarosława Kaczyńskiego
- podaje postanowienia i skutki obrad Okrągłego Stołu
- prezentuje następstwa wyborów czerwcowych
- wyjaśnia znaczenie terminu: Wspólnota Niepodległych Państw (WNP)
- zna daty: powstania Wspólnoty Niepodległych Państw (1991), pomarańczowej rewolucji (2004), rozpadu Jugosławii (1991–1992)
- identyfikuje postacie: Billa Clintona, Borysa Jelcyna
- charakteryzuje rządy W. Putina w Rosji
- wymienia problemy, z jakimi spotkały się podczas transformacji ustrojowej kraje postsowieckie
- prezentuje skutki rozpadu Jugosławii
- zna datę: zamachu na szkołę w Biesłanie (2004)
- wymienia przykłady zamachów terrorystycznych organizowanych przez bojowników czeczeńskich
- omawia skutki społeczne i polityczne zamachów bojowników czeczeńskich

- ocenia postawy wobec Holokaustu
- ocenia konsekwencje włączenia się USA do wojny
- przedstawia wizję powojennego świata zarysowaną w *Karcie atlantyckiej* przez przywódców USA i Wielkiej Brytanii
- ocenia założenia ładu jałtańskiego
- ocenia decyzję Amerykanów o użyciu bomby atomowej przeciwko Japonii
- ocenia udział Polaków w walkach na frontach II wojny światowej
- ocenia stosunek wielkich mocarstw do sprawy polskiej
- ocenia znaczenie powstania ONZ i NATO
- ocenia politykę ZSRS wobec państw Europy Środkowo-Wschodniej
- ocenia politykę państw okupacyjnych wobec Niemiec
- przedstawia najważniejsze skutki polityczne i gospodarcze procesu dekolonizacji
- ocenia rolę Mahatmy Gandhiego w procesie dekolonizacji Indii
- ocenia rolę światowych mocarstw w konflikcie bliskowschodnim
- omawia wpływy ZSRS na świecie i ocenia ich polityczne konsekwencje
- ocenia gospodarcze i polityczne skutki integracji europejskiej
- ocenia skutki społeczne, kulturalne i polityczne przemian obyczajowych lat 60. XX w.
- ocenia znaczenie reform Soboru Watykańskiego II
- ocenia postawy działaczy podziemia niepodległościowego i żołnierzy niezłomnych
- ocenia skutki społeczne reform gospodarczych i gospodarki planowej
- ocenia metody sprawowania władzy w Polsce na początku lat 50.
- ocenia kult jednostki w Polsce w okresie stalinizmu
- ocenia zachowanie władz PRL w obliczu wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r.
- ocenia rolę Kościoła katolickiego i

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: polityka neokolonializmu, apartheid, Autonomia • Palestyńska • zna datę: inwazji USA na Irak (2003) • identyfikuje postacie: Osamy bin Ladena, Saddama Husajna • wyjaśnia, na czym polega polityka neokolonializmu i jakie niesie za sobą skutki • przedstawia przyczyny i charakter wojny w Iraku • omawia zjawisko terroryzmu islamskiego • wyjaśnia znaczenie terminów: plan Balcerowicza, bezrobocie, pluralizm polityczny • zna daty: wdrożenia planu Balcerowicza (1990), wyboru L. Wałęsy na prezydenta (XII 1990), pierwszych w pełni demokratycznych wyborów do parlamentu (27 X 1991), wyboru A. Kwaśniewskiego na prezydenta (1995), wyboru L. Kaczyńskiego na prezydenta (2005) • identyfikuje postacie: Leszka Balcerowicza, Jacka Kuronia, Ryszarda Kaczorowskiego • omawia założenia, realizację i skutki gospodarcze planu Balcerowicza • wyjaśnia przyczyny rozpadu obozu solidarnościowego • wymienia reformy przeprowadzone pod koniec lat 90. XX w. • omawia podstawy ustrojowe III Rzeczypospolitej w świetle konstytucji z 1997 r. • wyjaśnia znaczenie terminu: referendum akcesyjne • zna daty: referendum akcesyjnego (VI 2003), udziału wojsk polskich w wojnie w Afganistanie (2002) i Iraku (2003) • identyfikuje postacie: Bronisława Geremka, Billa Clintona, Borysa Jelcyna • wymienia i omawia etapy integracji Polski z UE • przedstawia postawy Polaków wobec 	<p>środowisk studenckich w kształtowaniu opozycji wobec władz PRL</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia postawy społeczeństwa wobec stanu wojennego • ocenia znaczenie obrad Okrągłego Stołu dla przemian politycznych w Polsce • ocenia problem terroryzmu • ocenia wpływ USA na sytuację polityczną współczesnego świata • ocenia przemiany polityczne i gospodarcze w Polsce po 1989 r. • ocenia rezultaty polskiego członkostwa w NATO i UE • przedstawia działania podejmowane w celu niwelowania problemów demograficznych, społecznych i ekologicznych we współczesnym świecie
--	--

<p>problemu integracji Polski z UE</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia konsekwencje członkostwa Polski w NATO • wyjaśnia znaczenie terminów: amerykanizacja, kultura masowa • opisuje przejawy globalizacji we współczesnym świecie • wskazuje cechy współczesnej kultury masowej • opisuje zjawisko amerykanizacji • przedstawia konsekwencje wzrostu poziomu urbanizacji współczesnego świata • wyjaśnia, na czym polega zjawisko przeludnienia • wyjaśnia znaczenie terminów: bogata Północ, biedne Południe • wymienia problemy demograficzne współczesnego świata • wskazuje rejony świata, w których występują największe nierówności społeczne • prezentuje zagrożenia ekologiczne współczesnego świata	
---	--